

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Hospodářská politika Švédska
Swedish Economic Policy

Student: Markéta Fajnorová

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

Ostrava 2011

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 3. 5. 2011

.....
Markéta Fajnorová

Tímto bych ráda poděkovala především paní doc. Ing. Lence Fojtíkové, Ph.D., vedoucí mé bakalářské práce, za cenné rady při jejím zpracování.

Obsah

1	ÚVOD	- 1 -
2	HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA A JEJÍ KONCEPCE	- 2 -
2.1	TEORIE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY	- 2 -
2.2	LIBERÁLNÍ HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA	- 4 -
2.2.1	<i>Fyziokratismus</i>	- 5 -
2.2.2	<i>Klasický liberalismus</i>	- 6 -
2.2.3	<i>Monetarismus</i>	- 7 -
2.2.4	<i>Ordoliberalismus</i>	- 7 -
2.2.5	<i>Teorie racionálních očekávání</i>	- 8 -
2.3	INTERVENZIONISTICKÁ HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA	- 9 -
2.3.1	<i>Merkantilismus</i>	- 9 -
2.3.2	<i>Teorie plánování</i>	- 10 -
2.3.3	<i>Keynesiánství</i>	- 10 -
2.3.4	<i>Indikativní plánování</i>	- 12 -
2.3.5	<i>Sociálně tržního hospodářství</i>	- 13 -
2.3.6	<i>Stát blahobytu</i>	- 13 -
3	ŠVÉDSKÝ MODEL HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY	- 16 -
3.1	ŠVÉDSKY MODEL	- 18 -
3.2	KOŘENY ŠVÉDSKÉHO MODELU	- 19 -
3.3	SOCIÁLNÍ ROVNOST	- 21 -
3.3.1	<i>Daňové zatížení obyvatelstva</i>	- 23 -
3.3.2	<i>Mzdový systém</i>	- 25 -
3.4	VEŘEJNÉ SLUŽBY	- 26 -
3.4.1	<i>Zabezpečení v nemoci</i>	- 28 -
3.4.2	<i>Zabezpečení v případě invalidity</i>	- 28 -
3.4.3	<i>Zabezpečení v nezaměstnanosti a stavu hmotné nouze</i>	- 29 -
3.4.4	<i>Zabezpečení rodin s dětmi</i>	- 30 -
4	ANALÝZA ŠVÉDSKÉHO MODELU NA TRHU PRÁCE	- 34 -
4.1	PRACOVNÍ MOŽNOSTI VE ŠVÉDSKU	- 34 -
4.1.1	<i>Regulace pracovního trhu</i>	- 39 -
4.2	NEZAMĚSTNANOST ŠVÉDSKA	- 40 -
4.3	PODPORA ZAMĚSTNANOSTI	- 43 -
4.3.1	<i>Aktivní politika zaměstnanosti</i>	- 43 -
4.3.2	<i>Pasivní politika zaměstnanosti</i>	- 44 -
4.4	ŠVÉDSKÝ TRH PRÁCE V PRŮBĚHU KRIZE	- 46 -
5	ZÁVĚR	- 48 -
6	SEZNAM ZKRATEK	- 50 -
7	ZDROJE	- 51 -

1 Úvod

Hospodářská politika je nedílnou součástí každého státu a díky účinnosti jednotlivých nástrojů této politiky, je dosahováno celkového ekonomického rozvoje. Nejedná se pouze o teoretickou disciplínu, ze které stát vychází při řešení problémů, ale také je to vlastní přístup státu k ekonomice.

Bakalářská práce se zaměřuje na zobrazení švédského modelu a dále na aplikaci státu blahobytu. Zobrazuje základní priority tohoto modelu, kterými jsou negociační ekonomika, regulační politika a již zmiňovaný stát blahobytu. Podstatou práce je analyzovat politiku zaměstnanosti ve Švédsku a to jak ze strany nabídky práce, tak i z pohledu poptávky po práci. Dále také zachytit stav politiky zaměstnanosti v době světové krize a reakci švédské vlády na tento stav.

Práce se skládá ze tří tematicky zaměřených kapitol. První tematická kapitola nastiňuje teoretická východiska hospodářské politiky a její jednotlivé koncepce. V úvodu této kapitoly je vymezeno pojetí hospodářské politiky. Další část se zabývá vývojem hlavních směrů hospodářské politiky a jednotlivých koncepcí. Poslední část se zaměřuje na charakteristiku státu blahobytu a jeho postupný vývoj.

Náplní druhé tematické kapitoly je přiblížení Švédského modelu hospodářské politiky. Zobrazuje postupný vývoj švédského modelu a jeho hlavní rysy. Následující část je zaměřena na tři hlavní cíle tohoto modelu, kterými jsou sociální rovnost, veřejné služby a snaha o plnou zaměstnanost.

Poslední kapitola se věnuje analýze švédského trhu práce. Zaměřuje se jak na stranu nabídky práce a přiblížení mzdového systému, zaměstnanosti v oborech či zastoupení žen na trhu práce. Také přibližuje i stranu poptávky z hlediska míry nezaměstnanosti a aktivních nebo pasivních politik státu. Poslední část kapitoly je zaměřena na zhodnocení aktuální situace na trhu práce a reakce švédské vlády na propad ekonomiky.

Pro zpracování bakalářské práce byly zejména využity publikace o hospodářské politice. Dále byly čerpány informace z oficiálních stránek švédských ministerstev, oficiálních stránek švédské vlády, či statistického úřadu Švédska. Další data byla čerpána ze stránek EU nebo OECD.

2 Hospodářská politika a její koncepce

Hospodářská politika (dále jen HP) je přístup státu k ekonomice své země. Nositelé HP, kterými jsou vláda, centrální banka apod., se snaží za pomoci svých nástrojů, například fiskální či monetární politiky dosáhnout stanovených cílů. Lze ji pojímat ve dvojím smyslu.

Bud'to můžeme HP chápat jako teoretickou disciplínu, která je zaměřena na analýzu probíhajících jevů, z které poté vycházejí určité návrhy a opatření na jejich řešení, pomocí konkrétních nástrojů. O tom jaké nástroje, kdy a v jaké míře budou použity, rozhoduje vláda a to převážně pomocí teoretického zázemí, z které vláda (stát) čerpá. Například deficit veřejných financí může být anulován zvýšením daní nebo snížením veřejných výdajů, někdy lze využít obou těchto nástrojů.

Druhý aspekt HP chápeme jako praktickou činnost, která je realizovaná vládou a dalšími nositeli hospodářské politiky. V tomto případě se vždy jedná o záměrnou a praktickou činnost státu.¹

2.1 Teorie hospodářské politiky

O teorii hospodářské politiky můžeme říci, že je poměrně mladou disciplínou. Začala se formovat ve 30. letech minulého století. Prvním mezníkem ve vývoji moderní hospodářské politiky byla Velká hospodářská krize na přelomu 20. a 30. let. Až do tohoto přelomu, můžeme hovořit především v anglosaských zemích, o období laissez-faire², kdy převládající roli zde měla hospodářská politika liberalistická. V tomto období bylo hlavním předpokladem automatická obnova rovnováhy na všech třech základních trzích. Na trhu zboží kolísáním cen zboží a služeb, na trhu kapitálu kolísáním úrokové míry a na trhu práce pohybem pružných mezd. Tyto tři aspekty byly základem tzv. Sayova zákona³. Nedostatkem této teorie bylo úplné vytěsnění možnosti hospodářské krize, která byla vysvětlována vnějšími faktory (jako válka, neúroda aj.).

¹ KOTLÁN, I a kol. *Aplikovaná hospodářská politika*. Ostrava: Sokrates, 2001.

² Laissez-faire nebo také „Laissez-passer“ znamená v doslovném překladu „nechte nás konat“. Je to heslo klasického liberalismu, které vyjadřuje hlavní ekonomickou zásadu. To znamená, aby hospodářskému dění byla ponechána úplná volnost a aby především stát do něj vůbec nebo aspoň zcela minimálně zasahoval. Občas bývá tahle fráze volně překládána jako „trh vše vyřeší“ a „dejte trhu volnou ruku“.

³ Jean-Baptiste Say (1767–1832), významný francouzský ekonom, politik, žurnalista a podnikatel. V Paříži působil jako profesor politické ekonomie. Byl předním ekonomem první třetiny 19. století a nejvýznamnějším francouzským představitelem klasické politické ekonomie.

To mělo za následek, že v roce 1913, kdy došlo k Velké Depresi, došlo k poklesu výroby a investic, rozvratu mezinárodních investic nebo k značnému nárůstu nezaměstnanosti. Tím došlo k celkovému otřesu převládajícího hospodářsko-politického myšlení. A i přesto, že liberalistická koncepce předkládala návrhy na zlepšení stavu, nebyla úspěšná, jelikož její snahou bylo řešit krizovou situaci na úkor jiných zemí, s nepředstavitelnými následky pro mezinárodní obchod. Lze říci, že tato koncepce nebyla na otřes z přelomu 30. let připravena, neboť takový stav podle její teorie, neměl vůbec nastat.

Tato deprese měla za následek pochybnosti mezi ekonomy západních zemí, jejich nedůvěru v existující ekonomickou teorii a uvědomění si jejich značných nedostatků a bezmocnost v případě dalšího otřesu. V době, kdy pochybnosti a nedůvěra k stávajícímu systému stále rostly, se rodí intervencionistická hospodářská politika. Její nejznámější podobou je program New Deal⁴. O tomto směru je známo, že vznikl bez soustavnějšího teoretického zázemí a obvykle bývá charakterizován jako „ad hoc“ nebo živelný intervencionismus. New Deal v mnohém předpověděl opatření intervencionistické a stabilizační politiky 50. a 60. let.

Změny, které New Deal vnesl do hospodářské praxe, spočívají v tom, že se stát stal aktivním činitelem a samostatným ekonomickým subjektem v tržní ekonomice. Ale také zde poprvé můžeme zaznamenat změny ve vyrovnanosti státního rozpočtu, kdy se upouští od lpění na každoročně vyrovnaném rozpočtu.

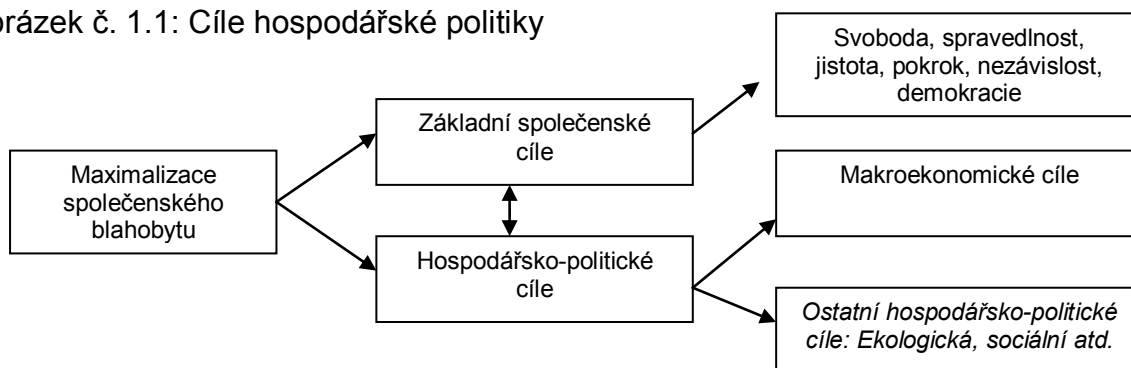
Lze říci, že v 30. letech 20. století vznikla v USA aktivistická hospodářská politika, která byla reakcí na neúspěch liberalistické politiky. A i když vznikala bez teoretického základu, měla díky souhrnu opatření značný význam pro záchranu tržního systému.

Ačkoliv se jednotlivé koncepce značně liší, struktura a uspořádání cílů je stejné. Vždy se jako hlavní cíl považuje společenský blahobyt a poté základní a tradiční cíle.⁵

⁴ New Deal neboli „Nový úděl“ je název souboru opatření a ekonomických a sociálních reforem zavedených v průběhu let 1933–1937 během vlády prezidenta Franklina D. Roosevelta v USA s cílem podpořit, ozdravit a zreformovat státní ekonomiku Spojených států během Velké hospodářské krize.

⁵ PAULÍK, T.: *Teorie hospodářské politiky*. Karviná: OPF SU, 2000.

Obrázek č. 1.1: Cíle hospodářské politiky

Zdroj: KOTLÁN, I. a kol. *Aplikovaná hospodářská politika*. Ostrava: Sokrates, 2001. Vlastní zpracování.

2.2 Liberální hospodářská politika

Filozofové, sociologové a ekonomové v 18. a na počátku 19. století formulovali politický program, který sloužil jako vodítko pro sociální politiku nejprve v Anglii a ve Spojených státech, později také na evropském kontinentě. Avšak nikde nebyl tento program zcela uskutečněn. Ačkoliv je Anglie nazývána domovem liberalismu a můžeme o ní hovořit jako o modelu liberálního státu, tak ani zde se nepodařilo zastáncům liberální politiky nikdy dosáhnout všech požadavků. Ve zbytku světa byly přijaty jen části liberálního programu, zatímco ostatní méně důležité, byly zamítnuty ihned nebo v krátké době. Pouze se značnou nadsázkou můžeme říci, že svět kdysi prošel liberální érou. Liberalismu nebylo nikdy zcela umožněno přejít do celkového uskutečnění.⁶

Klasičtí ekonomové soustředili svou pozornost na úvahy o tvorbě a rozdělování bohatství, hledali proto optimální hospodářské uspořádání, které by umožnilo maximalizovat materiální blahobyt národa a jedinců. Našli jej v liberálním tržním řádu, v němž je konstitutivním prvkem soukromé vlastnictví a jeho ochrana, tržní mechanismus směny zboží a možnost rozhodování o tom, co, kde a jak vyrábět, prodávat, nakupovat a spotřebovat. Zasahování státu do hospodářských procesů je zde vnímáno jako zbytečné, spíše kontraproduktivní, protože na svobodném trhu se ustanoví rovnováha spontánně díky neviditelné ruce trhu.

V liberální koncepci je zdůrazňováno, že právě soukromý sektor, je schopen rozhodování. Chybný vývoj ekonomiky je podle této koncepce způsoben nikoli chováním soukromého, ale státního sektoru. Ten, stanovením chybných rámcových

⁶ TOMEŠ, Z. a kolektiv. *Hospodářská politika 1900–2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008.

podmínek, které se často mění, vyvolává národohospodářsky nežádoucí procesy soukromého sektoru. Zásahy státu a HP jsou, až na výjimky, v tomto systému cizím elementem. HP se v liberální koncepci přisuzuje jen malý prostor.

Mezi základní školy rozvíjející myšlenky liberalismu řadíme fyziokraty, klasický liberalismus, monetarismus, ordoliberalismus a teorii racionálních očekávání.⁷

2.2.1 Fyziokratismus

Ekonomické učení fyziokratů je považováno za příklad první ekonomické školy v historii, současně je ilustrací toho, jak se specifické podmínky země mohou promítnout do konstrukce soustavy ekonomických názorů, změnit posloupnost preferencí a ovlivnit způsob interpretace identického poznatku.

Název fyziokraté je odvozen od fyziokracie – vlády přírody, termínu, který v r. 1768 použil člen školy Dupont de Nemours ve spisu Fyziokracie či základní vládní zřízení, nejvýhodnější pro lidstvo. Učení fyziokratů uvedl v širší známost A. Smith, když zdůraznil, že existují dva systémy myšlení – obchodní (merkantilismus) a zemědělský (fyziokratismus). Členové školy se však označovali jako ekonomové.

Časová působnost fyziokratů není dlouhá a nepřesahuje čtvrt století. Škola působila v letech 1756 – 1778. Její vliv je v té době umocněn těsnými kontakty na královský dvůr, což byl jeden z faktorů, který v předrevoluční Francii 80. let působil na jejich zapomnění.

Ústřední osobností školy byl *François Quesnay*, původním povoláním lékař, který se stal osobním lékařem krále Ludvíka XV a madame Pompadour. Fyziokraté se sdílením ideje přirozeného řádu přiřadili ke stoupencům ekonomického liberalismu. Přitom platí, že fyziokraté přirozeným řádem rozumí řád stanovený Bohem. „Zákony jsou neodvolatelné, prýští z povahy lidí a věcí, jsou výrazem vůle Boží. Všechny naše zájmy, všechna naše úsilí se spojují a utváří v našem společném štěstí harmonii, již můžeme považovat za dílo dobročinného božstva, které si přeje, aby země byla obývána šťastnými lidmi.“⁸

⁷ KLIKOVÁ, CH.; KOTLÁN, I.: *Hospodářská politika*. Ostrava: Sokrates, 2003.

⁸ GIDE, R.; RIST, CH. *Dějiny nauk národohospodářských*. Praha: 1928.

2.2.2 Klasický liberalismus

Klasický liberalismus vznikl v 19. stol. v Británii a hlásí se k egoistickému individualismu – lidé jsou bytosti sledující své zájmy, společnost je soubor jednotlivců. Negativní svoboda je nepřítomnost vnějších omezení jednotlivců. Stát je nutné zlo, vnucuje kolektivní vůli a omezuje svobodu (minimální stát, stát jako noční hlídač – J. Locke), udržuje vnitřní pořádek, vynucuje smlouvy a chrání společnost před napadením zvnějšku. Věří v občanskou společnost, která je samoregulovatelná pomocí tržní ekonomiky. Vychází ze základních doktrín, kterými jsou⁹:

- Teorie přirozených práv

Lidé mají právo na život, svobodu a majetek, popřípadě úsilí o štěstí. Podle liberalistů má stát hájit tato základní práva.

- Utilitarismus

Jedná se o filosofický a etický směr, který si za cíl a měřítko lidského jednání pokládá hledání blaha, prospěchu, užitku a naopak omezování utrpení a bolesti.

- Ekonomický liberalismus

Ekonomický liberalismus, liberální ekonomická teorie nebo tržní liberalismus je skupina ekonomických teorií, které mají svůj původ v osvícenství. Všechny teorie vycházející z ekonomického liberalismu se snaží o posun hospodářství ke kapitalismu a volnému trhu.

- Sociální darwinismus

Sociologický směr 2. poloviny 19. století aplikující Darwinovu teorii, zejména jeho koncepci boje o život a přirozeného výběru, na výklad společenských jevů a procesů. V politických důsledcích reakční koncepce, zdůvodňující "právo silnějšího", méněcennost některých ras, agresivitu a expanzi.

- Neoliberalismus

Ekonomický směr vystupující na jedné straně proti státnímu intervencionismu, na druhé straně proti monopolům. Neoliberalismus idealizuje mechanismus volné konkurence a odmítá národohospodářské plánování.¹⁰

⁹ HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008.

¹⁰ HOLMAN, R. a kol. *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: C. H. Beck 1999.

2.2.3 Monetarismus

Monetarismus je ekonomická teorie zdůrazňující význam peněz včetně jejich samoregulační funkce a odmítající státní zásahy do ekonomiky. Rozhodující význam monetaristé přikládají množství peněz v oběhu. Zdůrazňují, že peněžní politika se má týkat především regulace množství peněz. Zkoumají nejen vliv množství peněz na výši nominálního společenského produktu, nýbrž také vliv změny množství peněz na výrobu, zaměstnanost a výši cen. Podle monetaristů mají variace množství peněz pouze krátkodobé a přechodné účinky na reálné národohospodářské veličiny.

Autorství názvu monetarismus (odvozeno od latinského moneta – mince) se připisuje americkému ekonomovi Karlu Brunnerovi¹¹, který jej poprvé použil v roce 1968. Monetarismus patří jednoznačně k liberálním směrům, zdůrazňujícím laissez faire (heslo klasického liberalismu vyjadřující požadavek, aby hospodářskému dění byla ponechána volnost a aby zejména stát do něho nezasahoval). Z jistého úhlu pohledu, konkrétněji jde o rakouskou školu, však je monetarismus skutečně liberální filozofii stále velmi vzdálen. Za nejvýznamnější osobnost monetarismu je považován americký ekonom Milton Friedman^{12, 13}.

2.2.4 Ordoliberalismus

Tento směr vznikl ve 30. letech 20. století na univerzitě ve Freiburgu. Jeho základem je definice hospodářského řádu jako jednoty dvou principů, které určují jeho charakter a způsob fungování. Jedná se o principy konstruující a regulující.

Konstruující principy:

- konkurenční cenový systém,
- měnová politika, která musí zajistit cenovou stabilitu,
- požadavek otevřenosti trhů,
- zajištění soukromého vlastnictví,

¹¹ Karl Brunner (1916-1989) byl švýcarský ekonom, jeden z významných představitelů monetarismu. Po jeho jméně je pojmenováno každoroční ocenění Simon Business School na University of Rochester pro promující neamerické studenty s nejvyšším hodnocením v rámci MBA programu.

¹² Milton Friedman (1912–2006) je považován za zakladatele monetarismu. V 50. a 60. letech Friedman rozhodujícím způsobem formoval monetarismus, tedy nový směr ekonomického myšlení, který byl v té době stranou zájmu ekonomie hlavního proudu. V 70. a 80. letech se pak významnou měrou podílel na formování konzervativní ekonomie, která v té době převzala roli vůdčího směru ekonomického myšlení a výrazně změnila do té doby převládající (keynesiánskou) hospodářskou politiku. V druhé etapě se Friedmanův vliv blíží vlivu J. M. Keynesa a Friedman bývá často považován za nejvýznamnějšího ekonoma 2. poloviny 20. století.

¹³ HOLMAN, R. a kol. *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: C. H. Beck 1999.

- vymahatelnost práva,
- stabilita hospodářské politiky.

Regulující principy:

- odstraňování nedokonalostí trhů,
- rozdělování důchodů na tržních principech (přiměřená daňová progresse),
- příkazy a zákazy za účelem odstraňování negativních externích efektů,
- institut minimální mzdy.

Hlavním představitelem Ordoliberalismu byl W. Eucken¹⁴, který usiloval o propracování zásad nového spravedlivého řádu, který by lépe odpovídal povaze člověka. Základem je plánování, kdy realizace plánů závisí na formách hospodaření.

2.2.5 Teorie racionálních očekávání

Tato ekonomická teorie vznikla v USA na počátku 70. let 20. století. První hypotézy vznikly v roce 1961 a sepsal je americký ekonom J. Muth¹⁵. V jeho myšlenkách poté dále pokračovali ekonomové jako R. Lucas¹⁶ nebo T. Sargent¹⁷. Hlavní prvek odlišující tuto teorii od monetarismu je, že se tato škola zaměřovala více na makroekonomické aspekty, a proto bývá označována jako „nová klasická makroekonomie“.

Především vychází z teorie ekonomické rovnováhy a důležitým předpokladem je pružnost mezd. Z toho vyplývá i chápání tržní ekonomiky jako naprosto stabilního systému, který se může zhroutit pouze vnějším zásahem. Zásahy státu jsou tak, na rozdíl od Friedmanova monetarismu, neregulérní. Škola racionálního očekávání patří k největším kritikům keynesiánského systému. Oproti tomu se monetaristé snažili diskutovat o tom, jestli a proč je vše keynesiánské zlé.

¹⁴ Walter Eucken (1891–1950) byl německý ekonom a otec ordoliberalismu. Jeho jméno je úzce spjat s rozvojem "sociálně tržní hospodářství".

¹⁵ John Fraser Muth (1930–2005) byl americký ekonom. Je považován za otce racionálních očekávání a to hlavně díky svému článku „Racionální očekávání a teorie cenových pohybů“ z roku 1961.

¹⁶ Robert Emerson Lucas, Jr. (* 15. září 1937) je americký ekonom. V letech 1967–1974 působil jako profesor na Cornege-Mellon University v Pittsburgu, od 1975 vyučuje na univerzitě v Chicagu. Je členem Americké akademie umění v Bostonu (od r. 1980) a Národní akademie věd ve Washingtonu (od r. 1981). Provádí výzkum v oblasti makroekonomie. V roce 1995 obdržel Nobelovu cenu za formulaci a přípravu hypotézy racionálních očekávání, transformaci makroekonomické analýzy a prohloubení poznatků o hospodářské politice

¹⁷ Thomas John Sargent (* 19. červenec 1943) je americký ekonom specializující se v oblasti makroekonomie, monetární ekonomie a časové řady ekonometrie.

2.3 Intervencionistická hospodářská politika

Intervencionismus předpokládá, že existuje mnoho oblastí, kde tržní mechanismus selhává. K tomu, aby mohl spolehlivě fungovat, je zapotřebí mnohem více státních zásahů, než jsou ochotni připustit liberálové. V duchu této koncepce by měl stát zasahovat tehdy, jedná-li se o:

- externality,
- veřejné statky,
- udržení konkurence na jednotlivých trzích,
- životní rizika,
- přerozdělování důchodů a majetků,
- o existenci nerovnovážných stavů.

Mezi teoretické zdroje, na základě kterých se formovala intervencionistická HP, patří učení merkantilistů, keynesiánství a všechny školy vycházející z jeho učení a také teorie plánování.¹⁸

2.3.1 Merkantilismus

Jedná se hospodářsko politicky, směr který v Evropě převládal od počátku zámořských objevů, téměř až do počátku průmyslové revoluce (15. – 18. století). Pozornost byla věnována budování národních států a růstu národního bohatství, přičemž zdroj národního bohatství ztotožňovali s penězi (drahými kovy). Příliv zlata do země byl měřítkem bohatství, ale nová hodnota se rodila ze směny. Protože měna byla zpravidla kovová (zlatá či stříbrná), usilovalo se o dosažení aktivní obchodní bilance. Vznikala potřeba rozšířeného peněžního oběhu, který měl jednak podněcovat obchod a výrobu, jednak měl státu zaručovat likviditu pro případ války. Charakteristické jsou přímé zásahy státu do ekonomiky omezující volnou konkurenci, které měly omezit dovoz zboží a podpořit vývoz, a zásahy ochrannářské. Hlavním

¹⁸ KLIKOVÁ, CH.; KOTLÁN, I.: *Hospodářská politika*. Ostrava: Sokrates, 2003.

představitelem byl T. Mun¹⁹ se svým dílem „Bohatství Anglie v zahraničním obchodě“.²⁰

2.3.2 Teorie plánování

Nemluvíme zde o hlavním proudu ekonomického myšlení. Myšlenkou je organizace ekonomiky jako „jedné dílny“. Tato teorie předpokládá kromě převzetí veškeré moci dělnickou třídou zejména existenci společenského vlastnictví. Nalezneme zde tři typy plánování, při kterých záleží na vlastnictví výrobních prostředků a na typu plánu. Centrální plánování, kde neexistuje soukromé vlastnictví výrobních prostředků a plán je povinný. Imperativní plánování, kde existuje soukromé vlastnictví výrobních prostředků ale i zde je povinný plán. A jako poslední indikativní plánování, ve kterém existuje soukromé vlastnictví výrobních prostředků a zde je plán dobrovolný. Lze říci, že se jedná o extrémní formu intervencionismu, která se vyskytovala v Rusku po Velké říjnové revoluci nebo v Japonsku.

2.3.3 Keynesiánství

Pojem intervencionalismus a celkově etapa intervencionistické politiky je spojena především (ne však zcela) s jedním významným jménem, a to J. M. Keynesem. Jeho dílo z roku 1963 „Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz“ hrálo v této době významnou roli. Tímto dílem se mezi světovými válkami tak proslavil, že po něm byla pojmenována celá jedna větev ekonomické nauky, která se zejména po druhé světové válce stala dominantním zdrojem hospodářské politiky vyspělých zemí. Keynes zde odmítá předchozí názor na hospodářskou politiku a své názory staví na tom, že stávající hospodářský směr je již přežitkem, a to, na čem se v 19. století zakládalo, se už změnilo.

Hlavní předpoklady, kterými byly samoregulační síly volného trhu, neplnily svou funkci a způsobovali silné a nežádoucí účinky. Jedním z hlavních důsledků, na které Keynes poukazoval, byla nedobrovolná nezaměstnanost. Dá

¹⁹ Thomas Mun (1571–1641) byl anglický spisovatel a ekonom. Působil jako ředitel Východoindické společnosti a člen státního výboru pro obchod. Jako ředitel společnosti vystoupil na její obranu před kritiky, kteří vytýkali Východoindické společnosti, že má pasivní saldo obchodní bilance s Indií. Mun argumentoval, že *není nutná aktivní bilance s každou zemí, ale musí být aktivní celková bilance*. Vystoupil rovněž proti zákazu vývozu zlata a argumentoval tím, že zaplatit zlatem za zboží, které může být doma zpracováno a pak vyvezeno s vyšší hodnotou, povede k přílivu drahého kovu do země.

²⁰ HOLMAN, R. a kol. *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: C. H. Beck 1999.

se říct, že tento problém, byl hlavním argumentem pro vznik doplňkového mechanismu v podobě státních intervencí. I přesto však v Keynesově díle nalezneme souhlas s potřebou liberálního řádu, konkurence a ekonomické svobody. Bylo zde zřejmé, že dokáže zabezpečit nejlepší alokaci zdrojů. „Ale jde především o to, že individualismus, může-li být zbaven svých chyb a možnosti zneužití, je nejlepší zárukou osobní svobody v tom směru, že rozšiřuje více než kterýkoli jiný systém pole uplatnění osobní volby. Je rovněž nejlepší zárukou oné mnohostrannosti života, jejímž zdrojem je právě toto široké pole osobní volby a jejíž ztráta je nejtíživější ze všech škod, které způsobuje homogenní nebo totalitní režim.“²¹

Avšak lze předpokládat, že individualismus zde není ve sporu se státními intervencemi, jelikož počítáme s předpokladem, že makroekonomické zásahy významněji neovlivní mikroekonomické chování tržních subjektů. Hlavní problém nalézáme v „neschopnosti zajistit plnou zaměstnanost a náhodném a nespravedlivém rozdělení bohatství a důchodů“²². Zde už pocítujeme nutnost státních zásahů, jelikož zde už nestačí neviditelná ruka trhu. Roli státu popsal Keynes velmi důsledně. „Pro stát není důležité, aby získal vlastnictví výrobních prostředků. Kdyby stát mohl určit celkový objem zdrojů věnovaných zvětšení výrobních prostředků a základní výši odměny, připadající jejich vlastníkům, splnil by vše, co by bylo nutné.“²³

Keynesovi hlavní myšlenky, ale také hospodářskopolitickou praxi, lze shrnout do základních bodů:

- ❖ Na rozdíl od klasické ekonomické teorie, která věnovala hlavní pozornost straně nabídky, přesouvá Keynes svůj teoretický zájem na diagnózu a terapii nedostatečné celkové poptávky.
- ❖ Hlavní teoretický zájem je věnován tomu, jak dosáhnout plné zaměstnanosti. Sám pojem plné zaměstnanosti představuje v ekonomické teorii úplné novum.

²¹ KEYNESS, J. M. *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz*. Praha: Československá akademie věd. 1963. s 352.

²² KEYNESS, J. M. *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz*. Praha: Československá akademie věd, 1963. s 346.

²³ KEYNESS, J. M. *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz*. Praha: Československá akademie věd. 1963. s 350–351.

- ❖ Působení tržního mechanismu nelze nechat zcela bez kontroly, protože tržní systém nezajišťuje plné využití všech zdrojů, plnou zaměstnanost. Záměrné zásahy do ekonomického mechanismu, ekonomický intervencionismus se stává nutností.
- ❖ Zmíněná soustava zásahů se opírá v první řadě o fiskální politiku, jejímiž nástroji jsou jednak státní výdaje a jejich změny, jednak daňové sazby a jejich změny. Priorita fiskální politiky plodí nový přístup k rozpočtovému deficitu a státnímu dluhu.
- ❖ Tomuto odpovídá přirozené místo peněžní politiky, v níž se klade hlavní důraz na změny v úrokové míře. Dlouhodobě se doporučuje udržovat nízkou úrokovou míru, má-li být překonána tendence tržního systému k nevyužívání zdrojů.
- ❖ Celkový přístup hospodářskopolitického uvažování je proticyklický, krátkodobý, zaměřený na odstranění krizových otřesů (recesní mezery)²⁴.

Tato hospodářská koncepce byla účinná až do 2. světové války v anglosaských zemích. Nástup Keynesovy koncepce po 2. světové válce se opět týkal především anglosaských zemí. Nejdříve se tato koncepce prosadila ve Velké Británii, poté v USA. Avšak největšího rozmachu dosáhla tato koncepce v USA, kde působila téměř jako oficiální ekonomická doktrína.

Ale i přes takto velký úspěch Keynesiánství, nesmíme opomíjet i další inspirační zdroje, které napomáhaly intervencionistické hospodářské politice. K dalším formám můžeme zařadit indikativní plánování, stát blahobytu nebo koncepci sociálně tržního hospodářství.

2.3.4 Indikativní plánování

Indikativní plánování bývá ekonomy vnímáno jako forma organizace hospodářství, která leží mezi dvěma extrémy: tržním hospodářstvím a centrálně plánovanou ekonomikou. Zastánci indikativního plánování se domnívají, že obě extrémní formy hospodářství mají svá silná pozitiva, ale také negativa. Indikativní plánování pak představuje jakousi cestu, jak uchovat pozitiva a korigovat negativa.

²⁴ URBAN, L. *Praktická hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická. 1995. str. 9–10.

Největšího rozmachu dosáhlo v 50. a 60. letech hlavně ve Francii, Nizozemí a Japonsku. Avšak nalezneme ho v živé formě dodnes v některých mimoevropských zemích. I když se jedná o plánování, nemůžeme ho spojovat například s plánováním v rámci tzv. reálného socialismu. Jak teoretici, tak i praktici se vždy distancovali od metod direktivního centrálního plánování sovětského typu. A stejné averze platily i opačně. Indikativní plánování totiž předpokládá zachování soukromého sektoru, nemožnost dokonalého řízení hospodářství v kapitalismu a v neposlední řadě existenci hospodářských předpovědí, jakožto východiska plánů namísto stanovení kvantifikovaných cílů.

2.3.5 Sociálně tržního hospodářství

Tato koncepce čerpající z německých ideových zdrojů (ordoliberalismus) se nachází na rozhraní mezi liberalistickou a intervencionistickou hospodářskou politikou. Konstatuje rovněž neschopnost tržního mechanismu při zajišťování důstojných životních podmínek pro všechny, a potud má některé styčné body s koncepcí státu blahobytu. Na druhé straně uznává prioritu tržního mechanismu při řešení všech hlavních ekonomických otázek.²⁵

Tento směr, byl základním ekonomickým modelem v západní a severní Evropě během poválečné éry. Sociálně tržní hospodářství vzniklo v Německu, kde bylo známé pod názvem „Soziale Marktwirtschaft“. Je spojováno se jménem L. Erhardem²⁶.

2.3.6 Stát blahobytu

„Ačkoliv slovo blahobyť nalezneme v každém jazyce, každý ho chápe jinak. Pokud se zaměříme na myšlenku státu blahobytu nebo li „sociální stát“, má tato myšlenka různé významy v jednotlivých zemích.

- Ideální model. „Sociální stát“ se obvykle odkazuje na ustanovení o ideálním modelu, při kterém stát přijímá odpovědnost za poskytování komplexní a univerzální sociální dávky pro své občany. V moderním světě mohou být uváděny jako příklad země, kterými jsou Švédsko, Německo, Nizozemsko a Nový Zéland třicátých let.

²⁵ URBAN, L. *Praktická hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická. 1995.

²⁶ Ludwig Erhard (1897-1977) byl německý ekonom, ministr hospodářství bavorské zemské vlády, spolkový ministr hospodářství a spolkový kancléř.

- Stát blahobytu. Některé poznatky používají tento pojem ve smyslu „blahobyť poskytovaný státem“. Tento princip je využíván hlavně v USA.
- Sociální péče. V mnoha „sociálních státech“ není sociální ochrana dodávána zcela ze strany státu, ale je také založena na kombinaci nezávislosti, dobrovolnosti a vládních služeb. Tyto státy jsou stále ještě považovány za „sociální stát“.²⁷

Obecně můžeme sociální stát popsat jako koncept vlády, ve kterém stát hraje klíčovou úlohu při ochraně a podpoře sociálního bytí jejích občanů. Je založena na zásadách rovnosti příležitosti, spravedlivém rozdělení bohatství, a veřejné odpovědnosti za ty, kteří nemohou dosáhnout minimálních předpokladů pro dobrý život. Je to vlastně obecný pojem, který se může vztahovat na různé formy hospodářské a sociální organizace.

Základním rysem sociálního státu je sociální pojištění, která jsou ustanovena společně ve většině nejvyspělejších zemí světa (např. Národní pojištění ve Spojeném království a sociální zabezpečení ve Spojených státech). Takovéto pojištění je většinou financováno povinnými příspěvky a je určeno k poskytování dávek osobám a rodinám v období, kdy je nejvíce potřebují. Nicméně je všeobecně známo, že v praxi tyto peněžité dávky značně zaostávají za původními předpoklady využití této finanční pomoci.

Sociální stát také obvykle zahrnuje veřejné poskytování základního vzdělání, zdravotnictví a bydlení (v některých případech s nízkými náklady, nebo bez poplatku). V těchto ohledech je sociální stát mnohem rozsáhlejší v západoevropských zemích než ve Spojených státech.

Programy proti chudobě a systém osobního zdanění mohou být také považovány za aspekty sociálního státu. Osobní daně spadají do této kategorie, pokud se používají k dosažení větší spravedlnosti v rozdělení příjmů (spíše než jen na zvýšení příjmů), a také pokud se používají na financování plateb sociálního pojištění a dalších benefitů, které nejsou zcela financovány z povinných příspěvků. V socialistických zemích sociální stát zahrnuje i zaměstnanost a správu spotřebitelských cen.

²⁷ SPICKER, P. *An introduction to Social Policy* [on-line] 2011. [cit. 2011-3-12] Dostupný z WWW: <<http://www2.rgu.ac.uk/publicpolicy/introduction/wstate.htm>>.

Hlavní problémy při správě sociálního státu jsou především stanovení žádoucí úrovně poskytování služeb ze strany státu, kterými se zajistí, že systém osobních dávek a příspěvků odpovídá potřebám jednotlivců a rodin, zatímco současně nabízí dostatečnou motivaci k produktivní práci. Dalším problémem je zajistit efektivní fungování státních monopolů a byrokracie a spravedlivé poskytování finančních prostředků na financování služeb, a to nad rámec příspěvků přímých příjemců.²⁸

Shrnutí

Hospodářská politika se začala formovat jako samostatná vědní disciplína již ve 30. letech 20. století. Z hlediska role státu se HP vyvíjela dvěma hlavními směry, kterými jsou liberalismus a intervencionismus.

Liberální hospodářská politika je založena na přesvědčení, že trh je schopen absorbovat a vyřešit všechny problémy sám. Zásahy státu jsou chápány jako negativní, vyvolávající národohospodářsky nežádoucí procesy soukromého sektoru. Mezi směry prosazující liberální pojetí hospodářské politiky patří především monetarismus, ordoliberalismus, nová klasická škola a škola veřejné volby. Teoretickou základnou pro liberální hospodářskou politiku bylo učení fyziokratů a klasických liberálů.

Intervencionismus vychází z předpokladu, že trh není schopen sám vyřešit všechny ekonomické problémy, jelikož dochází k tzv. tržním selháním, a v důsledku toho je nutné k jejich vyřešení zásahů státu. Takto chápána hospodářská politika je uskutečňována zejména v podobě keynesiánství, teorie plánování, indikativního plánování, sociálně tržního hospodářství a státu blahobytu. Poprvé se intervencionistická hospodářská politika realizovala již v době merkantilismu, který se datuje do období od 15. až do 18. století.

²⁸ ENCYCLOPEDIA BRITANNICA. Welfare state [on-line]. 2011. [cit. 2011-3-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/639266/welfare-state>>.

3 Švédský model hospodářské politiky

Švédské království leží v severní Evropě na Skandinávském poloostrově. Na severním okraji Baltského moře se dělí o Botnický záliv s Finskem a na západě jej odděluje skandinávské pohoří od Norska. Jeho celková rozloha je 449 964 km² a počet obyvatel činí 9 422 661²⁹ k 28. únoru 2011. Ačkoliv je Švédsko v Evropské unii již od roku 1995, eurem se zde neplatí. Měnou zůstala švédská koruna, jejíž označení je SEK.

Graf č. 3.1: Kurz SEK k euru

Zdroj: Kurzy měn [online]. [cit. 2011–5-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.kurzy-men.biz/graf-vyvoj-kurzu-rok-koruna-sek-euro-eur>>.

Jak je patrné z grafu č. 3.1, došlo v posledních měsících roku 2010 k mírnému posílení SEK oproti euru, avšak tento trend byl pouze dočasný a dochází k postupnému návratu na stabilní hodnoty. V nynější době, se 1 SEK = 0,111 EUR. Kurz s českou měnou pak byl v roce 2010 v průměru 1 SEK = 2,6916 Kč.

Švédsko je pluralitní konstituční monarchii s jednokomorovým parlamentem³⁰, který se nazývá Riksdag. V dnešní době je hlavou státu Carl XVI Gustaf. Riksdag má 349 členů a ti jsou voleni podle zásady poměrného zastoupení na čtyřleté období. Na funkční období 2010–2014 je v parlamentu zastoupeno 8 politických stran³¹:

-Socialisté (S), 112 míst

²⁹ STATISTICS SWEDEN. Population statistics [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-20]. Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/SubjectArea___2442.aspx>.

³⁰ Konstituční monarchie je forma monarchie, ve které je moc panovníka stanovena a omezená ústavou (z lat. constitutio – ustanovení, ústava). Je zde respektován zvolený monarcha jako hlavu státu. Moderní konstituční monarchie většinou uznávají systém „trias politica“ neboli rozdělení moci, kde je monarcha buď hlavou moci výkonné, nebo má pouze roli představitele.

³¹ SVERIGES RIGSDAG. Ledamöter & partier [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-20]. Dostupný z WWW: <http://www.riksdagen.se/templates/R_SubStartPage___272.aspx>.

- Umírněné koaliční strany (M), 107 míst
- Strana zelených (MP), 25 míst
- Liberální strana (FP), 24 míst
- Strana centra (C), 23 míst
- Švédští demokraté (SD), 20 míst
- Levicové strany (V), 19 míst
- Křesťanští demokraté (KD), 19 míst

Švédsko se dělí na 24 provincií a jeho hlavním městem je Stockholm. Mezi další významné města patří například Göteborg, Malmö, Uppsala, Linköping, Örebro nebo také Norrköping. Ačkoliv převažují z 90 % národnostního složení Švédové, mezi které řadíme i téměř 17 000 domorodých Laponců, kteří se živí převážně lovem sobů, nalezneme zde i menšiny a to v zastoupení Finů z 2,4 % a dalších menšin, které pokrývají ostatních 7 % obyvatelstva. Lze říci, že skladbě obyvatel odpovídá i náboženské rozšíření, kdy hlavní postavení zde mají luteráni a to 88,2 %, poté také římskí katolíci 1,6 %, či pentakostalisté 1,2 %.

Velkou roli ve vývoji Švédska hraje jeho podnebí a povrch. Téměř 15 % švédského území se nachází za polárním kruhem, zatímco jeho jižní cíp leží ve stejné zeměpisné šířce jako Kodaň v Dánsku. Teplotní rozdíly mezi severem a jihem jsou značné (okolo 7–9 °C). Klima jihozápadního Švédska je ovlivněno vlhkým a relativně teplým prouděním z oblasti Golského proudu. To způsobuje mírné deštivé zimy a relativně chladná léta. Sever a východ, oblasti zasahované masami studeného vzduchu ze Sibiře, jsou citelně chladnější než jih. Botnický záliv v zimě z velké části zamrzá. Nejvyšší srážky dostávají hory nejbližší moři (kolem 2000 mm) a jihozápad (1000 mm). Norrland ve srážkovém stínu má jen 300–400 mm srážek. Také nadmořská výška hraje významnou roli. V pohoří Kjolen leží sníh osm měsíců, zatímco v pobřežních nížinách na jihu vydrží měsíc nebo i méně. Všechny tyto vlivy hrály velkou roli při vzniku hlavních center.

Přírodní podmínky, podnebí, politika a mnoho dalších, to vše má velký vliv na život ve Švédsku. Švédská společnost je multikulturní. Téměř pětina populace má své kořeny v jiných zemích. Švédsko je díky imigraci otevřenější, více mezinárodní

a multikulturní, a to i přes možné problémy, jako je segregace³². Každý švédský občan má právo na základní finanční jistoty. Jejich základem je systém sociálního zabezpečení, který je financován z daní. Za veškeré náklady na vzdělávání, zdravotní péči, péči o děti a seniory a na důchodové zabezpečení je zodpovědný stát, nebo se na nich výrazně podílí. Občané mají též právo na finanční kompenzaci, pokud přišli o příjem z důvodu nemoci, důchodového věku, ztráty zaměstnání, nebo pokud se starají o nemocné dítě. Podle poslední zprávy Světového ekonomického fóra o genderové nerovnosti z roku 2008 se Švédsko řadí na přední příčky v prosazování rovnoprávnosti. Tato zpráva hodnotí rovnoprávnost ve čtyřech oblastech: v ekonomice, politice, vzdělávání a zdraví.

Dalším důležitým rysem Švédska je rodinná politika. Rodiče mají nárok na 480 dní státem hrazené rodičovské dovolené, kterou je třeba vyčerpat, než dítě dosáhne věku 8 let. V roce 2008 více než 20 % rodičovské dovolené čerpali muži. Děti ve věku od 1 do 6 let mají nárok na péči, kterou do značné míry financuje stát, a tak umožňuje oběma rodičům pracovat. Podle studie Dětského fondu OSN³³ z roku 2008 sledující přechod dětí do péče zajišťované státem získalo Švédsko nejlepší hodnocení mezi 24 státy OECD³⁴.

3.1 Švédsky model

Švédsko odjakživa poutalo pozornost svým modelem hospodářské politiky. Přestože se švédský model hospodářské politiky velice často líčí jen jako praktická aplikace koncepce státu blahobytu, je to pouze jen jedna stránka tohoto modelu. Hlavními rysy tohoto modelu jsou negociační ekonomika, regulační politika a již zmiňovaný stát blahobytu.

³² Jedná se o stav, kdy se stále rostoucím počtem imigrantů dochází k tomu, že namísto integrace imigrantů do švédské společnosti narůstá segregací propast mezi rodilým obyvatelstvem a přistěhovalci – zejména z Asie a Afriky. Segregace je podle odborníků dána negativními zkušenostmi, které si imigranti coby uprchlíci ze svých domovin přinášejí. Projevuje se počínaje propastným zaostáváním dětí již v základních školách, následně nekvalifikovanými zaměstnáními, v jejichž důsledku Afričané nedosáhnou – ač ve Švédsku – na týž životní standard, co rodilí Švédové.

³³ Organizace spojených národů, OSN, anglicky United Nations Organization, UNO – mezinárodní organizace založená 26. 6. 1945 na konferenci v San Francisku na základě přijetí Charty OSN 50 států včetně ČSR. Nahradila Společnost národů, která jako garant kolektivní bezpečnosti a mírového řešení konfliktů neobstála. Cílem OSN je zachování mezinárodního míru a bezpečnosti a zajištění mezinárodní spolupráce. Členství v OSN je založeno na principu suverénní rovnosti, státy mají svá zastoupení, tzv. stálé mise, zejm. v hlavním sídle OSN New Yorku, ale také v Ženevě, ve Vídni aj.

³⁴ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (zkráceně OECD z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development) je mezivládní organizace 34 ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky a vznikla roku 1961. OECD koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice, prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu. Cílem OECD je napomáhat k dalšímu ekonomickému rozvoji, potlačení nezaměstnanosti, stabilizaci a rozvoji mezinárodních finančních trhů.

Negociační ekonomika znamená, že díky určitému jednání a tudíž i dosahování kompromisů, je předcházeno vzniku konfliktů. Stabilizační politika představuje vládní zásahy, kterými jsou vyrovnávány výkyvy, jež jsou v investiční činnosti největší a ztlumit přehřátou konjunkturu. Díky tohoto systému lze ovlivnit asi jednu osminu soukromé investiční činnosti a tím přispět k celkové ekonomické stabilitě.³⁵

Posledním rysem švédského modelu je stát blahobytu, který Švédsko realizovalo nejrozsáhleji a to i ve srovnání s obdobně orientovanými ostatními severskými zeměmi. Švédský model byl po dlouhou dobu stavěn za vzor, jelikož se mu dařilo kombinovat vysoký hospodářský růst s četným sociálním zákonodárstvím, zajišťujícím odpovídající životní úroveň všem členům jeho společnosti.³⁶

Avšak docházelo zde k značné kritice ze strany zástupců liberálních teorií. Jejich argumentace, stavící na negativním vlivu nepřiměřených státních intervencí, byla sice obdobná jak ve 30. letech, kdy se vládní výdaje podílely na hrubém domácím produktu méně než 15 %, tak v letech 80., kdy se tento podíl pohyboval daleko za polovinou. Negativní hodnocení ale postupně nabíralo na důležitosti. V průběhu problematických 70. a 80. let, totiž začala švédská ekonomika výrazněji ztrácet na výkonnosti oproti ostatním vyspělým zemím. Na počátku 90. let pak Švédsko prošlo hlubokou depresí, která vedla k podstatným změnám v uplatňované hospodářské politice.³⁷

3.2 Kořeny švédského modelu

O kořenech, z nichž vyrůstal švédsky model hospodářské politiky, je užitečné hovořit z několika důvodů. Jednak abychom pochopili, v jakých specifických podmínkách vznikal a také kvůli možnosti odpovědi na otázku, jak moc lze zkušenosti tohoto modelu, převést do jiných zemí.

Ať už se zaměříme na přírodu, geografickou polohu nebo historii, vždy na tom bylo Švédsko dobře. Země je poměrně bohatá na surovinové zdroje, což usnadnilo její industrializaci. Můžeme říci, že od roku 1813, nebylo zapleteno do žádného

³⁵ URBAN, L. *Praktická hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická. 1995.

³⁶ OECD. *OECD Economic Surveys: Sweden 2008*. 2. vyd. [on-line] 2008. [cit. 2011–3–11]. Dostupný z WWW: <http://www.oecd.org/document/36/0,3343,en_33873108_33873822_41733540_1_1_1_1,00.html>.

³⁷ VYLDER, S. The Rise and Fall of the „Swedish model“ [on-line]. 1996. [cit. 2011–3–11]. Dostupný z WWW: <http://hdr.undp.org/docs/publications/ocational_papers/oc26a.htm>.

válečného sporu. To všechno se příznivě odrazilo na ekonomickém vývoji nepřerušovaném válečnými událostmi.³⁸

Další pozitivní roli zde hraje fakt, že Švédsko je země národnostně a nábožensky homogenní a nezná problém menšin. Proto došlo ve Švédsku k úplnému vyhnutí se národnostním, či náboženským konfliktům. Můžeme říci, že toto ideové prostředí přispělo k dlouhodobé a pěstované tržní tradici sociálního smíru a spolupráce mezi různými sociálními skupinami. Jde o to, že rysy společenského jednání jsou v této společnosti zakořeněny v tradicích a tím napomohly všeobecnému přijetí zásad politické i ekonomické rovnosti občanů. Z toho také vychází zcela jedinečné postavení k řešení otázky chudoby a chápání práce, jako základní lidské činnosti. Ať už je to z důvodu velkého vlivu protestantské církve, či drsné severské přírodě, pojmy solidarita a sounáležitost hrají v této zemi zásadní roli. Z těchto základních pozitivních aspektů vychází prakticky celá hospodářská koncepce.

Další aspekt, který musíme brát v úvahu a bez kterého bychom švédský model nepochopili, je významné postavení sociálně demokratické strany. Tato strana byla v čele vlády od roku 1932 až do roku 1991 a téměř po celou dobu, vyjímaje období od roku 1976–1982, si udržovala dominantní postavení. A do dnes si drží významné postavení. Tato strana již od počátku přesně definovala svou hospodářskou strategii a snažila se o její naplnění.

Ačkoliv bylo cílem této strany dosáhnout demokratického socialismu, nikdy toho nechtěla dosáhnout zestátňováním průmyslu a dalších sektorů, takže po celou dobu bylo v rukou soukromých osob okolo 90 % průmyslové výroby. Avšak je nutné podotknout, že na jednu stranu je zde hlavní složkou soukromé vlastnictví, ale to je do značné míry omezeno státem, a to více, než v jiných zemích.

I přes tuto snahu došlo v 70. letech k určité vlně zestátnění, která byla snahou o podpoření a obnovu ztrátových podniků v oborech jako je loďařství, ocelářství atd.. Dalším důležitým prvkem je vysoká organizovanost v odborech, která podporuje sociálně demokratickou stranu. V 80. letech bylo téměř 80 % zaměstnaných osob členem některé z odborových organizací. Jenom pro srovnání bylo toto číslo ve stejné době ve Velké Británii 44 %, v Německu 35 % a v USA a Francii jen okolo

³⁸ URBAN, L. *Praktická hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická. 1995.

20 %. To mělo za následek, že ve Švédsku bylo jen minimum stávek a dalších pracovních konfliktů. Odbory však také nesou jednu z nejdůležitějších rolí v principu mzdové solidarity.³⁹

Posledním a dosti důležitým prvkem, který je nutné uvést je, že Švédsko disponuje pouze omezeným vnitřním trhem a proto je zcela závislé na importu a exportu. Její platební bilance závisí na konkurenceschopnosti domácího průmyslu, na vývoji mezd, inflace a to vše jak doma, tak v zahraničí. To však má za následek, že nepříznivý vývoj zahraničních ekonomik zhoršuje a stěžuje snahu o udržení plné zaměstnanosti. Tento aspekt zapříčinil situaci, která postihla Švédsko v 80. letech, kdy tradičně nízká míra nezaměstnanosti dosáhla i přesáhla úroveň jiných zemí OECD.

3.3 Sociální rovnost

I když je snaha o odstranění sociální nerovnosti prioritou snad v každé zemi, nedochází k nim v takovém měřítku jako ve Švédsku.

Teorie rovnosti je založena na očekávání jednotlivce, který žádá za určitou snahu, dosažení odpovídajícího uspokojení. Tato teorie rovněž zohledňuje sociální srovnání lidí. Vyvinul ji Stachy Adams, který argumentuje, že lidé jsou nejvíce motivováni jednat v situaci, která neodpovídá rovnováze. Teorie rovnosti má však několik slabých stránek. Už ze samotné podstaty tržní společnosti vyplývá, že určité nerovnosti ve společnosti jednoduše existují.

Sociální rovnost je sociální stav, v němž všichni lidé v určité společnosti nebo izolované skupiny mají v daném směru stejné postavení. Přinejmenším, sociální rovnost zahrnuje rovné právo podle právních předpisů, jako jsou bezpečnost, hlasovací práva, svobodu projevu a shromažďování a rozsahu vlastnických práv. Nicméně to také zahrnuje přístup ke vzdělání, zdravotní péči a dalším sociálním jistotám. Mluvíme zde o rovné příležitosti a povinnosti, a proto zahrnuje celou společnost.

Sociální rovnost vyžaduje, aby byl odstraněn problém ve vnímání společenských tříd nebo kast a také byla zcela odstraněna neodůvodněná diskriminace motivovaná neoddělitelnou součástí totožnosti osoby. Například

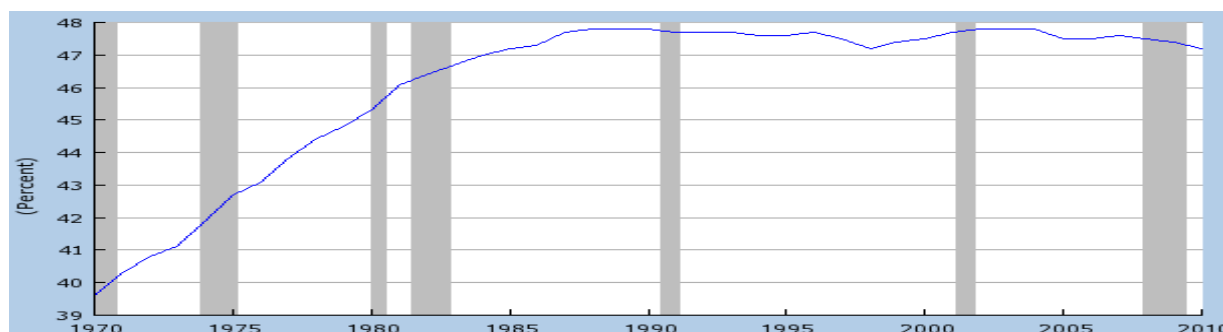
³⁹ URBAN, L. *Praktická hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická. 1995.

pohlaví, věk, sexuální orientace, původ, příjem nebo majetek, jazyk, náboženského vyznání, přesvědčení, názory, zdravotní postižení, nic z toho by nemělo vést k nerovnému zacházení podle zákona a nemělo by omezit možnosti práce, vlastní volby atd.⁴⁰

Avšak i přesto si švédský model klade za cíl dosáhnout co nejvyšší sociální rovnosti. Jedním z důležitých faktů je například postavení žen ve švédském parlamentu. Došlo k značnému nárůstu zastoupení žen v Riksdagu. V roce 1921 bylo v parlamentu 5 žen a od tohoto roku docházelo k pravidelnému nárůstu. V roce 1994 bylo rozhodnuto, že ženy obsadí 43 %, ale došlo k dalšímu navýšení a v dnešní době je procento zastoupení žen v parlamentu 45 %. Lze říci, že ve srovnání s ostatními státy, je toto číslo vysoké.⁴¹

Dalším důkazem snahy o sociální rovnost, je podíl žen na trhu práce. Jak lze vidět v grafu č. 3.2 je ve Švédsku zřejmý trend růstu zastoupení žen na trhu práce, již od roku 1970. V posledních letech došlo k stabilizaci na úrovni 48 %, což je v porovnání s ostatními státy vysoké číslo.

Graf číslo 3. 2: Podíl žen na švédském trhu práce (%)

Zdroj: ECONOMIC RESEARCH. Women's Share of the Labor Force in Sweden [on-line] 2011. [cit. 2011–4–16]. Dostupný z WWW: <<http://research.stlouisfed.org/fred2/categories/32278>>.

Hlavními nástroji používanými k dosažení celkové sociální rovnosti jsou, vysoká míra zdaňování a různé formy společenské spotřeby. Avšak hlavní myšlenkou je, že všichni zaměstnanci si zaslouží rovnou mzdu, za stejnou práci. Nezaměstnanost je proto chápána jako situace nedůstojná občana a také nevýhodná jak pro jednotlivce, tak pro společnost. Existence rozsáhlé nezaměstnanosti se považuje za neúnosnou formu řešení makroekonomických problémů.

⁴⁰ SLAMĚNÍK, I; VÝROST, J. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada. 2008.

⁴¹ SVERIGES RIGSDAG. Women in the Riksdag [on-line] 2007. [cit. 2011–4–16]. Dostupný z WWW: <http://www.riksdagen.se/templates/R_Page_12595.aspx>.

3.3.1 Daňové zatížení obyvatelstva

Jedním s nástrojů, kterých švédská vláda využívá k dosažení sociální rovnosti mezi obyvatelstvem, je daňové zatížení. Švédský daňový systém je velice složitý a je předmětem kritiky většiny zemí OECD. Je to země se silnou sociální tradicí, čemuž odpovídá i míra zdanění, která je jedna z nejvyšších na světě.⁴² Vysokou mírou zdanění se vláda snaží o odstranění nerovnosti mezi obyvatelstvem, avšak důležitou roli zde hraje solidarita obyvatelstva, bez které by tento model nebyl schopen fungovat.

Fyzické osoby

Výběr daní provádí stát a obce. Daň z příjmů fyzických osob tvoří hlavní příjem obcí, přičemž každá obec si míru zdanění stanoví sama v rozmezí 28,9 – 34,04 %; státní daň z příjmů odvádí pouze osoby s ročním příjmem nad 380 220 SEK a to ve výši 20 %, 25 % pak odvádí státu osoby s ročním příjmem nad 538 800 SEK. Dále platí fyzické osoby povinný penzijní příspěvek, který činí 1% z příjmu pod 380 200 SEK.

Podniková daň – od 1. ledna 2009 je snížena z 28 % na 26,3 % a je jedna z nejnižších v zemích OECD.

Daň z příjmů z dividend – pro zahraniční akcionáře činí 30 %, může být snížena a platí pro ni mezistátní dohody o dvojím zdanění. Upuštění od daní z dividend u švédských subjektů vyžaduje souhlas 25 % akcionářů.

Daň z kapitálových zisků – v roce 2007 proběhla reforma středopravicové vlády, která tuto daň zvýšila z 20 % na 30 %.

Daňová úleva pro zahraniční pracovní síly – osoby dočasně zaměstnané ve Švédsku mohou zažádat prostřednictvím zaměstnavatele o určité úlevy a výjimky z placení daní až po dobu 3 let, úlevy se liší podle občanství, tedy zda je či není občanem EU.

Daň z přidané hodnoty – obecná sazba DPH u zboží a služeb ve Švédsku je 25 %. Avšak některé zboží a služby jsou od daně osvobozeny nebo spadají do nižší daňové sazby, která je 12 % nebo 6 %. Tyto sazby se vztahují na potraviny 12 % a 6 % na noviny, knihy a jiné tiskoviny, nulovou sazbu mají léky a některé finanční služby.

⁴² BUSINESSINFO. Švédsko: Finanční a daňový sektor [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-16]. Dostupný z WWW: <www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-financni-a-danovy-sektor/5/1000810/>.

Spotřební daň – zdanění podléhají automobily, energie (elektrická, topné oleje, pohonné hmoty), alkoholické nápoje, tabákové výrobky, inzerce, reklama, hry, loterie aj.

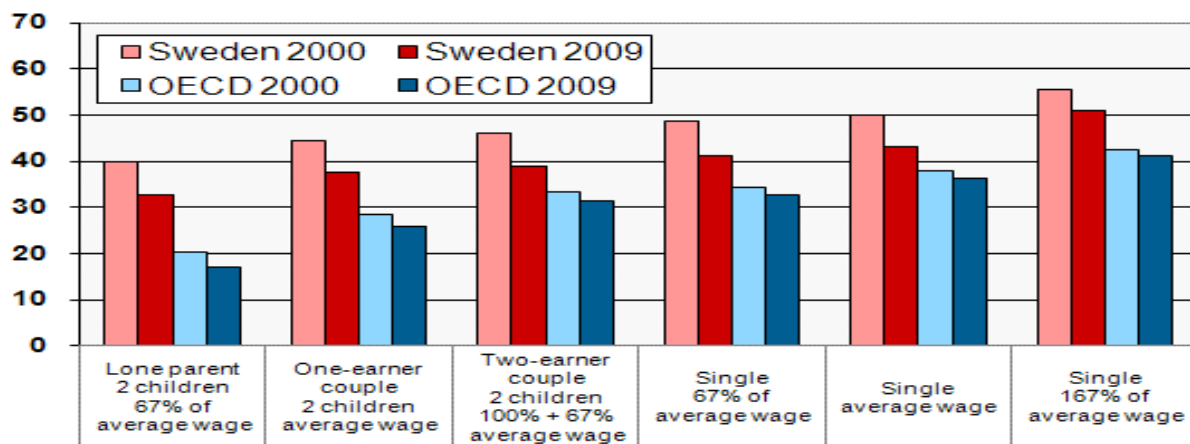
Pojištění a penze – zaměstnavatel odvádí 33 % na sociální pojištění a 24 % jako daň z penzijních závazků; zaměstnanec platí 7 % na sociální pojištění; sociální a zdravotní pojištění jsou povinné, navíc někteří zaměstnavatelé platí svým zaměstnancům i důchodové připojištění.

V roce 2010 se celková sazba daně z příjmů ve Švédsku pohybovala mezi 54% a 61% a průměr daňové sazby činil 57,77 %. Zdanění fyzické osoby s mimořádně velkým majetkem může dosahovat hodnoty až 80 – 90 %. Mezi hlavní překážky pro příliv investic do Švédska patří vysoké daňové zatížení a nízké platové ohodnocení zahraničních specialistů, kteří pracují ve Švédsku. Zahraniční společnosti se na Švédsko dívají rovněž jako na zemi s vysokými daněmi, a to i přes nízkou korporativní daň ve výši 28 %. Tato daň patří mezi nejnižší v zemích EU.⁴³

Ačkoliv došlo ve Švédsku ke snížení daní, neustále se řadí k zemím s nejvyššími sazbami. Jak ukazuje graf č. 3. 3. daňové zatížení pro různé typy domácností vždy přesahuje průměr OECD. Nejmenší rozdíl od průměru OECD zaznamenává skupina nezadaných, pracujících na plný úvazek, ve Švédsku je daňové zatížení vyšší pouze o 6,7 % než u průměru OECD. U všech rodin došlo za posledních 10 let ke snížení daňového zatížení o 7 %. Pouze u jednotlivců s vyššími příjmy došlo ke snížení daňového zatížení pouze o 5 %.

⁴³ BUSINESSINFO. Švédsko: Finanční a daňový sektor [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-16]. Dostupný z WWW: <www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-financni-a-danovy-sektor/5/1000810/>.

Graf č. 3.3: Průměrné daňové zatížení pro různé úrovně mezd a typů domácností
v% z celkových nákladů práce

Zdroj: OECD. *Taxony Wales: Country not efor Sweden* [on-line]. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <http://www.oecd.org/document/22/0,3746,en_2649_34533_45147862_1_1_1_1,00.html>.

3.3.2 Mzdový systém

Mzdový systém Švédska klade důraz na ochranu práv zaměstnanců, velkou váhu přikládá sociálním právům a ochraně před jakoukoliv diskriminací. Významnou roli v prosazování zaměstnaneckých práv svěruje odborným svazům, které také sjednávají se zaměstnavatelskými svazy v kolektivních smlouvách řadu podstatných závazných ustanovení, která v jiných právních systémech bývají přímo vtělena do paragrafů příslušných zákonů (délka dovolené, výše minimální mzdy atd.)⁴⁴.

V praxi je většina pracovních smluv, obsahujících i mzdové ujednání, ústního charakteru, zaměstnavatel je ale povinen sdělit pracovní podmínky písemnou formou během prvního měsíce zaměstnání.

Minimální mzda není ve Švédsku centrálně stanovena a její sjednání je záležitostí kolektivního vyjednávání odborů a zaměstnavatelských svazů. Nejnižší měsíční mzda podle kolektivní smlouvy je asi 14 400,- SEK (pro úklidové služby). Další příklady minimální mzdy: 19 000,- SEK (svářeč), 17 000,- SEK (pekař), 35 000,- SEK (zubař).⁴⁵

⁴⁴ SWEDEN. Working in Sweden [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <www.sweden.se/eng/Home/Work/Labor-market/Employee-rights/>.

⁴⁵BUSINESS INFO. Pracovní podmínky v zemích EU/EHP: Švédsko [on-line]. 2010. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <www.businessinfo.cz/cz/clanek/svedsko/pracovni-podminky-v-svedsku/1000810/43169/?page=8>.

Nosnou myšlenkou sociální rovnosti ve Švédsku je zásada, že zaměstnanec si zaslouží stejnou mzdu za stejnou práci. Nezáleží tedy na tom, v jakém odvětví nebo v jakém podniku je práce vykonána. Zaměstnanci vykonávající stejnou práci mají dostat stejnou mzdu, nezávisle na ekonomické výkonnosti podniku, jeho podnikatelské úspěšnosti či teritoriálním umístění.

Avšak záměry, při vzniku této teorie nebyly tak jednoznačné. Především se vycházelo z toho, že jednotlivý zaměstnanec nemůže za to, že pracuje v méně úspěšném podniku nebo v oboru, který má již nižší výnosy. Tak stejně nemůže zaměstnanec ovlivnit, jestli je podnik špatně veden. Proto se již zde setkáváme s praktickou realizací zásad solidarity, kdy ti „šťastnější“ pracovníci pomáhají svým „méně šťastným“ kolegům.

Avšak to nebyl jediný cíl tvůrců solidaristické politiky. Jejich dalším zaměřením bylo, aby motivovali a částečně pomocí nátlaku vedli méně úspěšné podnikatele k tomu, aby zvyšovali produkci práce.

Je zřejmé, že úspěch této myšlenky je zcela závislý na ochotě „úspěšnějších“, neboli produktivnějších zaměstnanců solidarizovat, tedy se podělit o svou mzdu.⁴⁶

3.4 Veřejné služby

„Rozsáhlý systém všeobecně dostupných veřejných služeb vychází z premisy, že každý občan má právo na důstojný život. Toto základní právo zahrnuje právo na práci, právo na ochranu zdraví a právo na získání vzdělání. V souladu s tím se poskytují švédskému občanu veřejné služby, které ho doprovázejí doslova od kolébky do hrobu. Zahrnují totiž mateřské dávky, rodinné přídatky počínaje prvním dítětem do 16 let nezávisle na příjmu rodičů, bezplatnou školní výuku na základní i střední škole včetně bezplatného stravování ve školách a poskytování učebnic zdarma, velmi dostupná stipendia pro vysokoškolská studia. Všeobecné zdravotní pojištění garantuje bezplatné lékařské a zubařské ošetření, zahrnuje pobyt v nemocnicích a léčiva zdarma. Dále je jejich obsahem všeobecné penzijní pojištění s možností pobytu v domově důchodců a bezplatná výpomoc starším osobám.“⁴⁷

⁴⁶ SWEDEN. The collectiv rights of employees [on-line]. 2011. [cit. 2011–4–12]. Dostupný z WWW: <<http://www.sweden.se/eng/Home/Work/Labor-market/Employee-rights/The-collective-rights-of-employees/>>.

⁴⁷ URBAN, L. *Praktická hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická. 1995. str. 81–82.

Základními programy jsou zabezpečení ve stáří, invaliditě a úmrtí, zabezpečení v nemoci a zabezpečení zdravotní péče, zabezpečení rodin s dětmi, zabezpečení v nezaměstnanosti a zabezpečení ve stavu hmotné nouze. Jednotlivé programy se od sebe liší svým rozsahem, charakterem správy, způsobem financování a podmínkami poskytování dávek a služeb.

Za správu sociálního zabezpečení je obvykle zodpovědné ministerstvo sociálního zabezpečení nebo sociálních věcí; nevylučuje to však spolupráci dalších ministerstev (ministerstva zdravotnictví, ministerstva financí apod.). Vlastní výkon činnosti je zpravidla decentralizován a dekoncentrován. Pravomoci jsou svěřeny nejčastěji specializovaným organizacím na správu (programu) sociálního zabezpečení nebo jsou kompetence přeneseny na orgány územní veřejné správy, které si vytvářejí svoje specializovaná pracoviště.

Při porovnání systému sociální ochrany Švédska s ostatními státy, se řadí Švédsko na první příčky. Jak lze vidět v tabulce č. 3. 1. převyšují jednotlivé složky Švédska průměr EU 15. Při srovnání s jednotlivými státy lze vidět vyspělost právě severských zemí, které mají také vysoké hodnoty jednotlivých složek, které například u Dánska převyšují Švédsko hned ve dvou oblastech a to podpoře rodin a nezaměstnanosti. Ostatní státy Evropy jsou pak většinou pod průměrem nebo okolo průměru EU 15. Celkové dávky v hodnotě 32, 8 % pak švédsko staví na nejvyšší pozici z uvedených států.

Tabulka č. 3.1: Podíl složek sociální ochrany ve vztahu k HDP (%)

Země	Nemoc	Důchody	Rodina	Nezaměstnanost	Bydlení	Jiná soc. pomoc	Dávky celkem
Dánsko	5,6	14,7	3,8	3,4	0,7	1,1	29,3
Finsko	6,0	12,7	3,4	3,2	0,4	0,6	26,3
Francie	8,5	14,1	2,8	2,2	0,9	0,4	28,9
Irsko	5,6	4,6	1,9	2,4	0,5	0,3	15,3
Německo	7,9	14,2	2,8	2,5	0,2	0,6	28,2
Portugalsko	6,8	11,2	1,1	1	0	0,3	20,4
Řecko	5,7	14	1,9	1,1	0,7	0,3	23,7
VB	6,6	14,5	2,2	0,9	1,6	0,2	26
Španělsko	6,1	11,5	0,4	2,8	0,1	0,1	21
Švédsko	7,7	16,7	3,5	3,1	0,8	1	32,8
EU 15	7,1	14,4	2,2	1,9	0,6	0,4	26,6

Zdroj: EUROSTAT. Social protection [on-line]. 2000. [cit. 2011-4-12] Dostupné z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/social_protection/data/database>.

Všeobecně se uznává, že se ve Švédsku podařilo zcela odstranit bídu a spolu s odstraněním nezaměstnanosti a zmírněním důchodové a majetkové nerovnosti lze říci, že Švédsko dospělo ke stavu beztřídní společnosti.

3.4.1 Zabezpečení v nemoci

Nemocenská dávka má za cíl nahradit částečně ztrátu příjmu, která vznikne, jestliže je z důvodu nemoci omezena pracovní schopnost. Pracovník, který z důvodu nemůže pracovat, by měl pobírat nemocenské dávky, které jsou mu po prvních čtrnáct dní hrazeny zaměstnavatelem. Pokud je období nemoci delší než čtrnáct dní, vyplácí mu následně nemocenskou dávku Státní pojišťovna. Formálně není stanovena žádná časová hranice pro výplatu nemocenské dávky, v případě dlouhodobé nemoci (minimálně jeden rok) však může dávku nahradit podpora v nemoci nebo podpora při neschopnosti pracovat.

V první den nemoci se žádná dávka nevyplácí první den, tento den je dnem odkladu. To platí jednak pro nemocenské dávky, které vyplácí zaměstnavatel, tak i pro nemocenskou dávku, kterou hradí pojišťovna. Výše nemocenské dávky se vypočítává ze mzdy, kterou by měl zaměstnanec dostat, pokud by byl v zaměstnání. Nemocenské představuje při nejmenším 80 % této mzdy. Výše nemocenské dávky se vypočítává na základě příjmu, který zakládá nárok na nemocenskou dávku. Tento příjem odpovídá ročnímu finančnímu příjmu, který dotyčná osoba hodlá získat za svou vlastní práci po dobu při nejmenším šesti za sebou jdoucích měsíců nebo pravidelné sezónní či obdobné práce. Příjem, který zakládá nárok na nemocenskou dávku, je přesto omezen na maximální roční paušální částku. Tato maximální hranice odpovídá základní částce vázané na ceny tj. 39 700 SEK v roce 2006), vynásobených 6,5, a představuje tedy 297 750 SEK. Výše nemocenské dávky se rovná 80 % příjmu, který na ní zakládá nárok⁴⁸.

3.4.2 Zabezpečení v případě invalidity

Pokud je pracovní schopnost z důvodu nemoci nebo následkem omezení fyzických či psychických schopností snížena při nejmenším o jednu čtvrtinu, může zaměstnanec získat podporu v nemoci nebo podporu při neschopnosti pracovat. Podpora v nemoci nebo při neschopnosti pracovat může být poskytnuta za pravděpodobného předpokladu, že omezení pracovní schopnosti bude trvat při

⁴⁸ EKONOMIKAFAKTA. Sociala avgifter [on-line]. 2011. [cit. 2011-4-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/Arbetsgivaravgift/Sociala-avgifter/>>.

nejmenším jeden rok. Pokud je pracovníkovi mezi 30 a 64 lety, můžete získat podporu v nemoci, pokud je pracovníkovi mezi 19 a 29 lety, můžete získat podporu při neschopnosti pracovat.

Pro výpočet podpory v nemoci a podpory při neschopnosti pracovat založené na příjmu se používá předpokládaného příjmu založeného na příjmech, které zakládají nárok na důchod a které dotyčná osoba pobírala ve Švédsku v posledních letech, jež předcházela pojistné události. Pojistnou událostí se rozumí okamžik, kdy pracovní schopnost byla snížena při nejmenším o jednu čtvrtinu, přičemž tento stav musí přetrvávat při nejmenším jeden rok. V případě podpory v nemoci a podpory při neschopnosti pracovat se dávka založená na příjmu rovná 64 % předpokládaného příjmu. Předpokládaný příjem je založen na průměru tří nejvyšších ročních hrubých příjmů, které dotyčný pobíral po tak zvané „referenční období“. Délka referenčního období závisí na věku dotyčné osoby, pokrývá počet let předcházejících roku pojistné události v rozmezí pěti až osmi let.⁴⁹

3.4.3 Zabezpečení v nezaměstnanosti a stavu hmotné nouze

Pojištění pro případ ztráty zaměstnání spravují fondy nezaměstnanosti, pod které spadají různé obory činnosti (podle povolání, odvětví apod.). Pojištění se vztahuje na zaměstnance a na osoby samostatně výdělečně činné. Některá specifická ustanovení se vztahují pouze na OSVČ⁵⁰. Podpora v nezaměstnanosti se poskytuje v podobě základní částky nebo dávky založené na příjmech. Dávka v nezaměstnanosti založená na příjmech se vyplácí osobám, které se dobrovolně pojistily u fondu nezaměstnanosti nebo u doplňkového fondu nezaměstnanosti (fond ALFA). Dále uvedené údaje, které se týkají pojištění u fondu nezaměstnanosti, platí také pro pojištění u fondu ALFA. U fondu má právo pojištění každý, kdo splňuje podmínky uvedené ve stanovách fondu, pokud jde o výkon pracovní činnosti v rámci oboru, který fond spravuje, a to za podmínky, že odpracoval při nejmenším čtyři týdny za nepřetržité období pěti týdnů. V průměru je třeba mít odpracováno při nejmenším 17 hodin týdně a obdobný počet hodin zachovat i v následujícím období. Dávky v nezaměstnanosti vyplácí fond, u kterého jste pojištěni. V případě osob, které nejsou zapsány u fondu nezaměstnanosti, vyplácí základní částku fond ALFA.

⁴⁹ EVROPSKÁ KOMISE. Dávky v invaliditě [on-line]. 2011. [cit. 2011-4-12]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/national_schemes_summaries/swe/2_04_cs.htm>.

⁵⁰ OSVČ-Osoba samostatně výdělečně činná

Osoby, které pobírají dávku v nezaměstnanosti a najdou si zaměstnání, nebo které jsou nadále nezaměstnané, ale zaměstnání hledají, musí tuto skutečnost nahlásit Úřadu práce.

Od 1. července 2002 je základní částka stanovena na 320 SEK denně, přičemž tato částka je úměrně snížena pro osoby, které pracují na částečný úvazek. Dávka založená na příjmech je poskytována ve výši 80% příjmů pobíraných před ztrátou zaměstnání. Od 1. července 2002 je maximální částka stanovena na 730 SEK denně po 100 prvních dní období vyplácení dávky a 680 SEK po zbytek tohoto období. Od dávek se odečítá starobní důchod nebo doplňkový důchod zaměstnanců. Za soboty a neděle se dávky nevyplácejí.

Dávky se vyplácejí na nejvýš po dobu 300 dní (doba vyplácení dávky). Po ukončení doby vyplácení dávky může být výplata prodloužena o 300 dalších dní, pokud pojištěnec nesplňuje novou podmínku pro zaměstnání a pokud mu podle úřadu práce nelze navrhnout účast na strategickém programu pro pracovní trh „záruka pracovní činnosti“.⁵¹

3.4.4 Zabezpečení rodin s dětmi

Pro systém sociální péče ve Švédsku jsou děti vysokou prioritou. Systém dávek na podporu rodin je značně propracovaný a snaží se o co možná největší podporu. Mezi hlavní typy příspěvků řadíme⁵²:

- příspěvek na bydlení,
- příspěvek na studium,
- rodinné přídavky,
- dávky v případě narození a osvojení dítěte.

Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení je pomoc, která se poskytuje za podmínky ověření majetkových poměrů a vyplácí se na příklad rodinám s nezaopatřenými dětmi. Příspěvek na bydlení se skládá ze dvou částí a to první část závisí na nákladech na

⁵¹ NORDIC. Unemployment benefits [on-line]. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <<http://nordsoc.is/en/Sweden/Unemployment1/>>.

⁵² SWEDEN. Benefits for families with children [on-line]. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <www.sweden.se/eng/Home/Work/The-Swedish-system/Residence-based-benefits/Benefits-for-families-with-children/>.

bydlení a může být vyplácena pouze v případě trvalého pobytu ve Švédsku a druhá část, je přírůstek na děti, které žijí u rodičů.

Příspěvek, který se vypočítává pouze v závislosti na počtu dětí, se nazývá zvláštní příspěvek na děti, které bydlí u rodičů. Tento příspěvek, který se platí měsíčně, představuje nanejvýš 950 SEK pro rodiny, které mají jedno dítě, 1325 SEK pro rodiny se dvěma dětmi a 1750 SEK pro rodiny, které mají tři děti a více dětí. Téměř 30% domácností ve Švédsku s dětmi.

Příspěvek na studium

Pro děti, které se věnují na plný úvazek středoškolskému studiu a kterým je mezi 16 a 20 lety, se vyplácí příspěvek na studium ve výši 950 SEK měsíčně. Pokud dítě nebo rodiče mají nízký příjem, může jim být poskytnut příplatek.

Rodinné přídatky

Všeobecné rodinné přídatky se poskytují dětem, které mají trvalý pobyt ve Švédsku. Poskytnutí rodinných přídatků nepodléhá ověření majetkových poměrů. Rodinné přídatky se poskytují od měsíce, který následuje po narození dítěte, a až do konce čtvrtletí, kdy dítě překročilo věk 16 let.

Dalším typem rodinného přídatku jsou prodloužené rodinné přídatky. Ty se vyplácejí tehdy, pokud dítě překročilo věk 16 let a stále dochází do základní školy nebo školy obdobného druhu. Tyto dávky mohou být vypláceny až do konce měsíce, kdy dítě ukončí školní docházku.

Posledním typem rodinného přídatku jsou příplatky pro početné rodiny. Vyplácí se automaticky osobě, která pobírá všeobecné rodinné přídatky na dvě děti nebo více dětí. Za určitých podmínek mohou být děti starší 16 let, které studují a jejichž studia zakládají nárok na prodloužené rodinné přídatky nebo na poskytnutí příspěvku na studium, rovněž zohledněny pro poskytnutí tohoto příplatku. Příplatek pro početné rodiny se vyplácí nanejvýš do konce druhého čtvrtletí roku, kdy student dosáhl věku 20 let.

Od října 2005 se všeobecné rodinné přídatky rovnají částce 12 600 SEK na dítě na rok a vyplácejí se měsíčně v částce 1 050 SEK. Prodloužené rodinné přídatky rovněž představují 1 050 SEK měsíčně. Příplatek na početnou rodinu

představuje 100 SEK měsíčně na druhé dítě, 354 SEK měsíčně na třetí dítě, 860 SEK měsíčně na čtvrté dítě a 1050 SEK měsíčně na páté a další dítě⁵³.

Dávky v případě narození a osvojení

Švédsko se k otázce rodičovství a podpoře rodin staví velice kladně. Rodičovské dávky jsou jednou z hlavních částí rodinného života ve Švédsku a umožňují mít zároveň dítě a přitom pokračovat ve své kariéře. Dávky se vyplácí po dobu 480 dnů, sdílně mezi matkou a otcem, a tvoří značnou část obvyklého platu. Rodičovské dávky tak umožňují rodičům zůstat doma s dětmi, při zachování jejich práce. Rodiče mají právo na 480 dnů placené dovolené na jedno dítě, s 60 dny vyhrazenými pro každého z nich. Tento fakt podporuje a snaží se zajistit rovnost a sdílenou odpovědnost za dítě. Otcové však mají také nárok na 10 dní extra placené dovolené při narození dítěte.

Lze říci, že Švédský systém rodičovské dovolené je značně flexibilní. Rodiče si mohou zvolit delší období, po které nebudou v práci, jednotlivé dny nebo pouze části dnů. Rodičovský příspěvek je zdaněn stejně jako ostatní příjmy a vypočítává se z příjmů. Při čerpání dávky po dobu 390 dnů z 480, je částka stejná jako u dávek v nemoci a to 80 % z příjmu. Maximální rodičovský příspěvek je 874,- SEK (v roce 2009). U zbývajících 90 dnů je příspěvek na den 180,- SEK u dětí narozených od 1. července 2006 nebo později, jinak je příspěvek 60,- SEK. V případě onemocnění v průběhu rodičovské dovolené, je zde stále nárok na obvyklou placenou nemocenskou dovolenou, která se bere odděleně od rodičovské dovolené⁵⁴.

Shrnutí

Švédský model hospodářské politiky je mnohými označován za prakticky jedinou důslednou aplikaci koncepce státu blahobytu (welfare state). Díky detailní propracovanosti Švédskeho modelu, se Švédsko stalo známé svou koncepcí po celém světě. Studium švédskeho modelu, který najdeme také v dalších skandinávských státech, je zajímavé nejméně ze dvou důvodů. Prvním je prosperita, kterou již několik desítek let přináší Švédsku a ostatním skandinávským zemím. Druhým je pak způsob jakým jsou ekonomické cíle propojeny se sociálními cíly.

⁵³ REGERINGSKANSLIET. Financial family policy in Sweden [on-line]. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <www.sweden.gov.se/sb/d/12092>.

⁵⁴ NORDIC. Family benefits [on-line]. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <www.sweden.se/eng/Home/Work/The-Swedish-system/Residence-based-benefits/Benefits-for-families-with-children/>.

Ačkoliv pojem hospodářská politika představuje mnoho oblastí zájmů, v této zemi se zaměřuje především na tři základní hlediska. Jedná se o zajištění plné zaměstnanosti, dosažení optimální sociální rovnosti občanů a zajistit co nejširší sociální a zdravotní zabezpečení obyvatel prostřednictvím sektoru veřejných služeb.

4 Analýza švédského modelu na trhu práce

Švédský trh práce se již dlouhou dobu vyznačuje inovací v podnicích, štědrými zaměstnaneckými výhodami a dlouhodobou jistotou zaměstnání. Díky této kombinaci a vysoké životní úrovni, se Švédsko řadí na přední příčky v globálním měřítku. V poslední letech dochází k nastavování nových standardů pro pracovní migraci, čímž se Švédsko stává stále zajímavější pro život a práci cizinců.

„Vysoká úroveň zaměstnanosti je předpokladem pro dobré životní podmínky, jak jednotlivců, tak pro společnost jako celek. Všechny iniciativy a opatření jsou zaměřena na zapojení co největšího množství lidí do práce a snížení rizika jejich vyloučení.

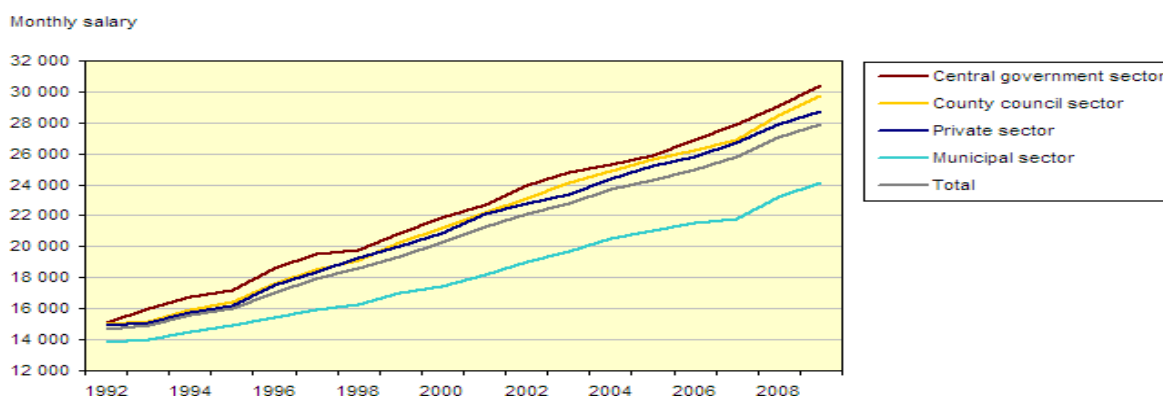
Švédský model je kvalitní základnou pro dobře fungující trh práce. Pracovněprávní rámec je navržen tak, aby vytvořil rovnováhu mezi flexibilitou a jistotou. Hlavní prioritou, je vytvořit prostředí, které přispívá k podpoře začlenění na trhu práce a vytvoření podmínek pro nová pracovní místa. Snahou švédské politiky je zajištění stejných hodnot všech lidí a jejich právo na vlastní rozhodování, a tím vytvořit stát se společností bez diskriminace.“⁵⁵

4.1 Pracovní možnosti ve Švédsku

V průběhu posledních dvou desetiletí byla ve Švédsku zaznamenána nízká míra inflace a stabilní růst mezd, což vedlo k postupnému růstu reálných mezd. Tento trend je patrný v grafu č. 4. 1, který je platný pro všechny sektory ekonomiky a lze jej sledovat v celém tomto období. Celkový vývoj mezd má již od roku 1992 rostoucí tendenci, která je zapříčiněna jednak růstem ekonomiky, ale taky vyššími požadavky ze strany zaměstnanců na jejich ohodnocení.

⁵⁵ REGERINGSKANSLIET. Labour market policy [on-line]. 2004. [cit. 2011–5-5] Dostupný z WWW: <www.sweden.gov.se/sb/d/2192/a/19783>.

Graf č. 4.1: Vývoj mzdy podle sektorů v letech 1992–2008

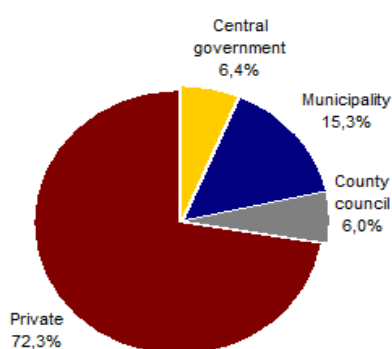

zdroj: STATISTICS SWEDEN, Salary development, by sector, 1992–2009 [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-5] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

Nárůst byl však pro každý sektor jinak zřetelný. Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2010 činila celková hrubá mzda ve Švédsku 331 miliard SEK, toto číslo znamenalo nárůst o 5,9 % ve srovnání se stejným obdobím loňského roku. V soukromém sektoru (private sector), došlo k zvýšení mzdy o 6,3 % a ve veřejném sektoru (public sector) se mzda zvýšila o 5,0 %.

V „municipality sector“ došlo ke zvýšení mezd o 6,3 %. Mzdy v tomto sektoru, ve čtvrtém čtvrtletí, byly mnohem vyšší než je obvykle. V dalších dvou sektorech, „government sector“ a „country council sector“, došlo ke zvýšení mezd o 3,5 %.

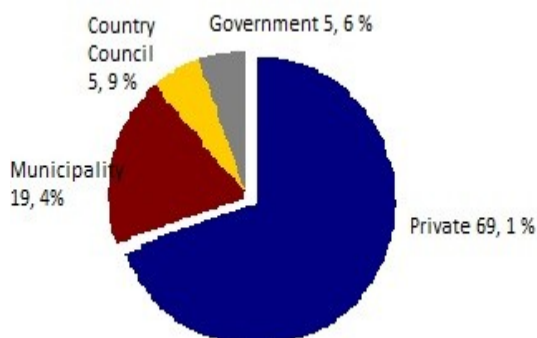
Graf č. 4. 2: Podíl hrubé mzdy podle odvětví

Podíl hrubých mezd podle odvětví je znázorněn v grafu č. 4. 2, ze kterého je patrné, že největší část, a to celých 72,3 %, připadá na soukromý sektor.

zdroj: STATISTICS SWEDEN, Proportion of gross pay by sector [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-5] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

Graf č. 4. 3 : Podíl zaměstnanců podle odvětví

Podobný trend lze spatřit i v počtu zaměstnaných v jednotlivých sektorech ekonomiky. Z grafu 4. 3 vyplývá, že největší podíl zaměstnanců je v soukromém sektoru, který dlouhodobě zaznamenává nejdynamičtější rozvoj. Oba grafy (4. 2, 4. 3) zaznamenávají stav pro čtvrté čtvrtletí roku 2010.

Zdroj: STATISTICS SWEDEN, Proportion of employees by sector [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-5] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

Avšak i soukromý sektor zaznamenává výkyvy v počtu zaměstnaných osob, které jsou zapříčiněny jednak celkovými změnami v ekonomice, změnou trendů, ale i vnějšími vlivy. V grafu 4. 4 lze vidět znatelný pokles počtu zaměstnaných osob v soukromém sektoru v období 2008–2010, kdy došlo k světové krizi, která měla dopad i na švédský trh práce.

Graf č. 4. 4 : Počet zaměstnanců v soukromém sektoru, 2002–2010

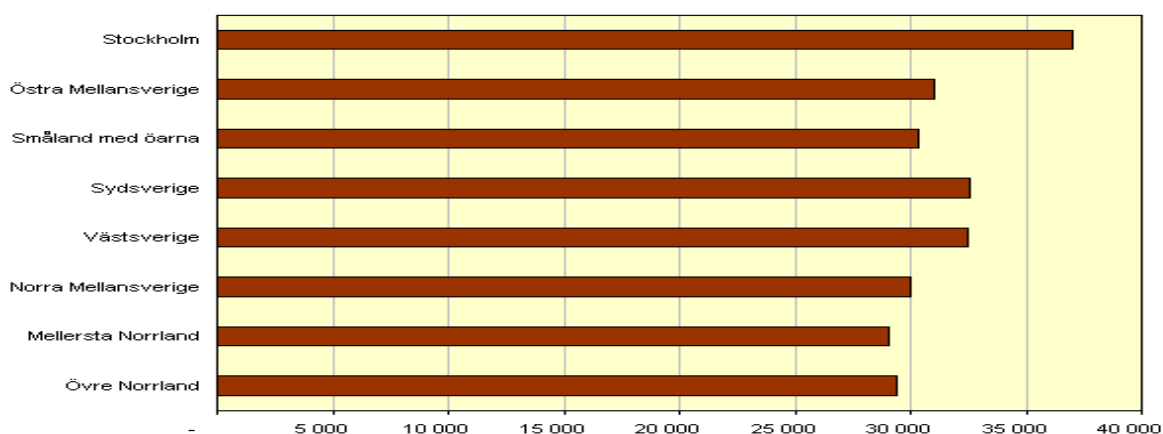
zdroj: STATISTICS SWEDEN, The number of job openings in the private sector [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

V soukromém sektoru, stejně jako v jiných ekonomických sektorech, se projevuje rozdílnost ve výši příjmů v jednotlivých krajích Švédska, stejně tak rozdílnost ohodnocení mezi muži a ženami a v neposlední řadě mezi manuálními a technicko-hospodářskými pracovníky. Nejvyšší průměrné měsíční mzdy v roce 2009 byly zaznamenány pro technicko-hospodářské pracovníky a to ve výši 33 500 SEK. Mzda manuálních pracovníků se pohybovala okolo 142, 4 SEK na hodinu. Rozdíl

mezi pohlavím byl patrný v obou oblastech, kdy u technicko-hospodářských pracovníků byla průměrná měsíční mzda žen 29 200 SEK a mužů 36 800 SEK, u manuálních pracovníků byl rozdíl téměř 15 SEK na hodinu, kdy průměrná hodinová mzda žen byla 131, 80 SEK a průměrná hodinová mzda mužů byla 146, 4 SEK na hodinu.

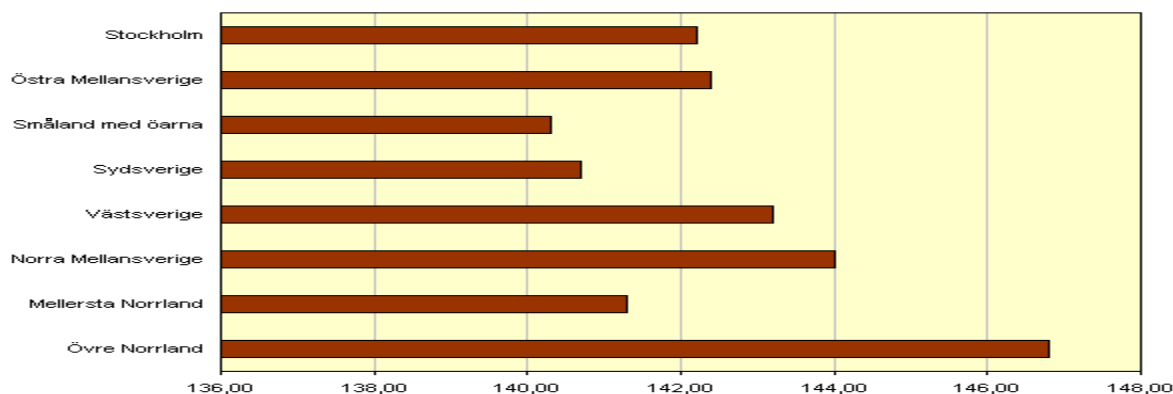
Rozdílnost mezd podle krajů je znázorněna v grafech 4. 5 a 4. 6. Lze zaznamenat značnou rozdílnost mezi těmito oblastmi. U technicko-hospodářských pracovníků se mzda podle krajů liší zcela nepatrně a nejvyšší mzdy dosahují pracovníci ve Stockholmu. Oproti tomu v oblasti manuálních pracovníků, je rozdíl hodinových mezd podle krajů značný. Nejmenší mzdy byly v roce 2009 zaznamenány v kraji Småland med öarna, oproti tomu nejvyšší mzdy dosahovali zaměstnanci v kraji Övre Norrland.

Graf č. 4. 5: Průměrná měsíční mzda podle krajů u technicko-hospodářských pracovníků, rok 2009 (SEK)

Zdroj: STATISTICS SWEDEN, Average monthly wages by region 2009 [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

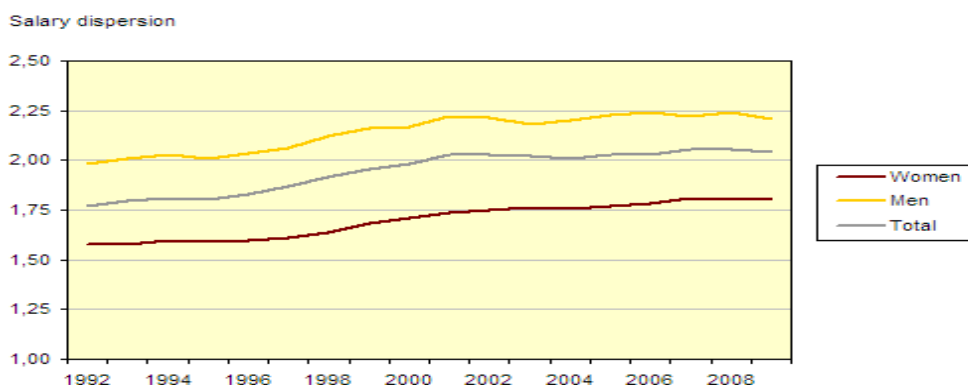
Graf č. 4.6: Průměrná hodinová mzda podle krajů pro manuální pracovníky, rok 2009 (SEK)

Zdroj: STATISTICS SWEDEN, Average hourly wages by region 2009 [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

Rozdílnost ve výši mezd mezi ženami a muži však nenalezneme pouze v soukromém sektoru, ale na celém trhu práce. I přesto, že existují právní předpisy týkající se "stejně mzdy za stejnou práci" rozdíly jsou jen pomalu odstraňovány. Vývoj jednotlivých mezd je zobrazen v grafu č. 4. 7. V uplynulých letech došlo ke snížení tohoto rozdílu, kdy například v roce 2006 mzdy žen vzrostly více než mzdy mužů. A však růst mezd je rozdílný pro jednotlivá odvětví. Existují odvětví kde je nabídka práce vyšší pro ženy a naopak odvětví s vyšší nabídkou práce pro muže.

Graf č. 4. 7: Vývoj mezd mužů a žen v období 1992–2008

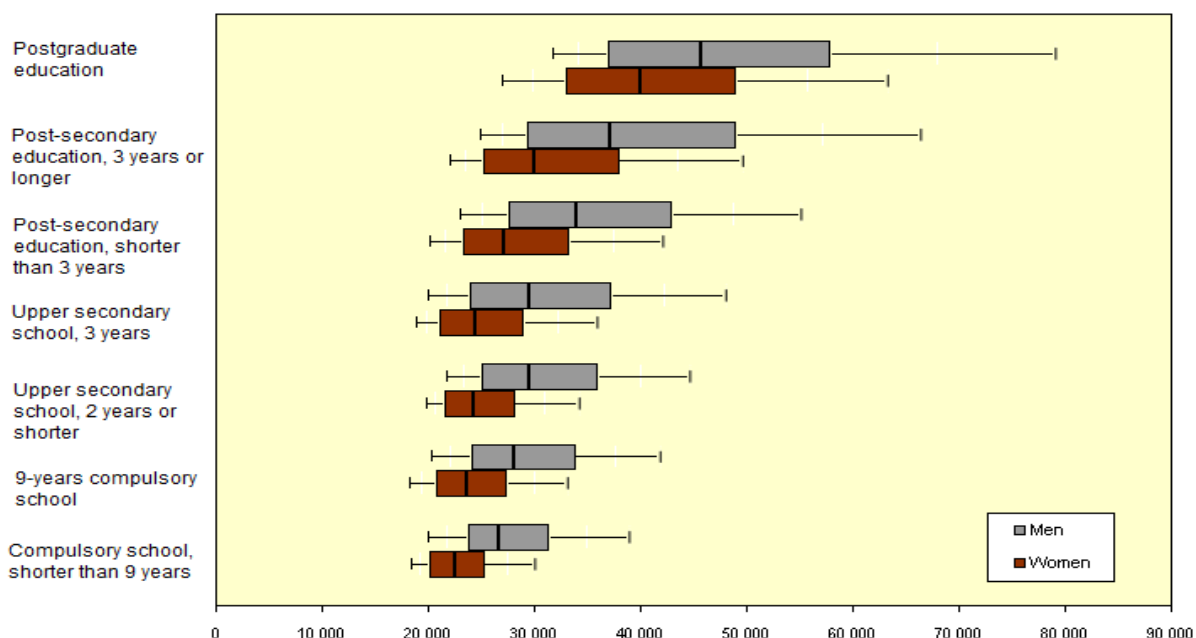

Zdroj: STATISTICS SWEDEN, Salary dispersion 1992–2009 [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

Značnou rozdílnost nalezneme i ve mzdách, pokud srovnáme mzdy mužů a žen, při určitém vzdělání. Tento jev je zachycen v grafu č. 4. 8, kde nepoměr

v ohodnocování pohlaví, je zcela zřejmý. I přesto, že se politika snaží o odstranění těchto rozdílů, dochází k nim velice pozvolna.

Graf č. 4.8: Platy podle úrovně vzdělání, 2009

Zdroj: STATISTICS SWEDEN, Salary dispersion by level of education 2009 [on-line]. 2011. [cit. 2011-5-6]. Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/SubjectArea___2441.aspx>.

4.1.1 Regulace pracovního trhu

Pracovní doba ve Švédsku je stanovena zákonem na 40 hodin týdně. Počet odpracovaných přesčasů nesmí přesáhnout 50 hodin za měsíc a 200 hodin za rok. Na snížení množství odpracovaných hodin o 25 % mají nárok rodiče s dětmi, které nedosáhly věku osmi let.

Délka zkušební doby nesmí přesáhnout 6 měsíců. V rámci placené dovolené mají zaměstnanci právo na 25 dní volna, tedy 5 pracovních týdnů. Na základě kolektivní smlouvy lze vyjednat i delší dovolenou. Výpovědní lhůta ze strany zaměstnavatele se odvíjí od věku zaměstnance a délky zaměstnání. Je upravena kolektivní smlouvou. Zajímavostí švédského trhu práce je, že není stanovena žádná výše minimální mzdy. Pouze pro daná odvětví je její výše určena kolektivní smlouvou.

Mezi další regulační opatření se řadí povinné odvody za zaměstnance, které je povinen zaměstnavatel ze zákona hradit. Celkový součet těchto odvodů je 32, 42 % ze mzdy a výčet jednotlivých hodnot, je zobrazen v tabulce č. 4. 1. Největší

podíl na celkové částce má důchodové pojištění, které činí 10, 21 %. Oproti tomu nejmenší část představuje úrazové pojištění, a to jen 0, 68 % důchodu.

Tabulka č. 4.1: Odvody za zaměstnance (%)

Oblast odvodu	Sazba
Důchodové pojištění	10,21
Zdravotní pojištění	7,71
Odvod trhu práce	2,43
Penzijní pozůstalostní pojištění	1,7
Rodičovské pojištění	2,2
Úrazové pojištění	0,68
Základní daň ze mzdy	7,49
Σ	32,42

Zdroj:BUSINESSINFO. Pravidla pro podnikání ve Švédsku [on-line]. 2009. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <www.businessinfo.cz/cz/clanek/svedsko/pravidla-pro-podnikani-ve-svedsku/1000810/42848/>.

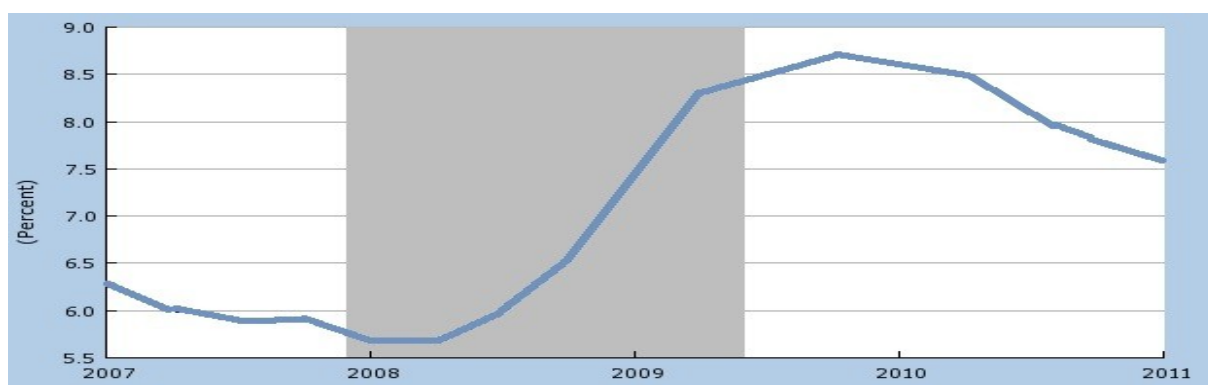
4.2 Nezaměstnanost Švédska

V historii se Švédsko potýkalo s velmi vysokou mírou nezaměstnanosti. Bylo to především způsobeno ropnou krizí a rozpadem Bretton – Woodského systému. Od roku 1965 až 1990 se zaměstnanost zvýšila o téměř 900 000, což odpovídá ročnímu procentuálnímu nárůstu zaměstnanosti o 8 % a celý tento nárůst připadá na veřejný sektor. Oproti tomu nejvyšší pokles nezaměstnanosti zaznamenalo Švédsko v roce 1998, kdy z 9,9 % došlo ke snížení na 8,2 %. Dále také v roce 1999, kdy byl pokles z 8,2 % asi o 1,5 %. Naopak od roku 2002 do roku 2005 se švédská míra nezaměstnanosti zvýšila ze 4,9 % na 7,4 %. V roce 2007 byla míra nezaměstnanosti ve Švédsku 6,1 %.⁵⁶

Ačkoliv i Švédsko pocítilo dopad hospodářské krize, kterou lze vidět v grafu č. 4. 9, patří mezi země s nižší mírou nezaměstnanosti. Je to bezpochyby dáno velkým počtem vzdělaných obyvatel. Počet vysoce kvalifikovaných zaměstnanců se zde pohybuje okolo 29 %. Ve srovnání s Itálií je to asi o 15 % více. Středně kvalifikovaných zaměstnanců je ve Švédsku asi 56 % a zaměstnanců s nízkou kvalifikací pouze 15 %.

⁵⁶ SWEDEN. Unemployment pay [on-line]. [cit. 2011–4-2]. Dostupný z WWW: <http://www.sweden.se/eng/Home/Work/The-Swedish-system/Employment_based_benefits/Unemployment-pay/>.

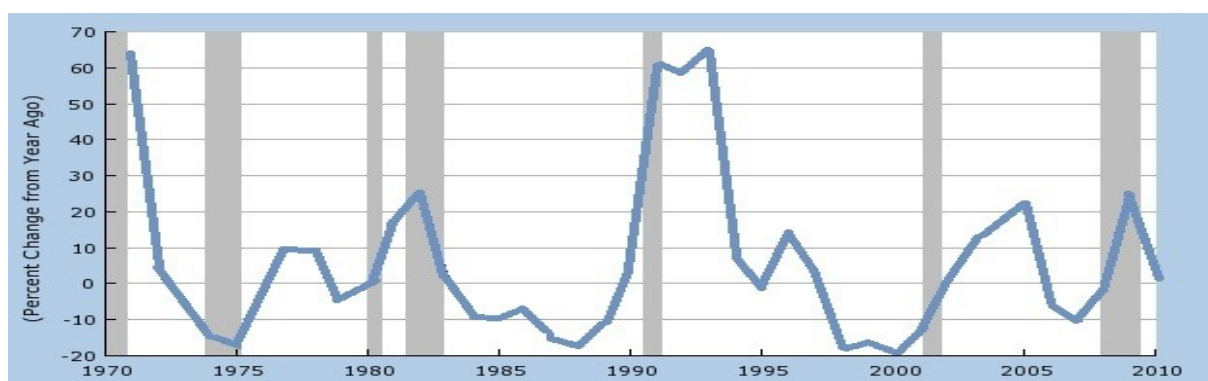
Graf č. 4. 9: Míra nezaměstnanosti ve Švédsku, 2007–2011

Zdroj: ECONOMIC RESEARCH. Adjusted unemployment in Sweden [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <<http://research.stlouisfed.org/fred2/series/SWEURAQS>>.

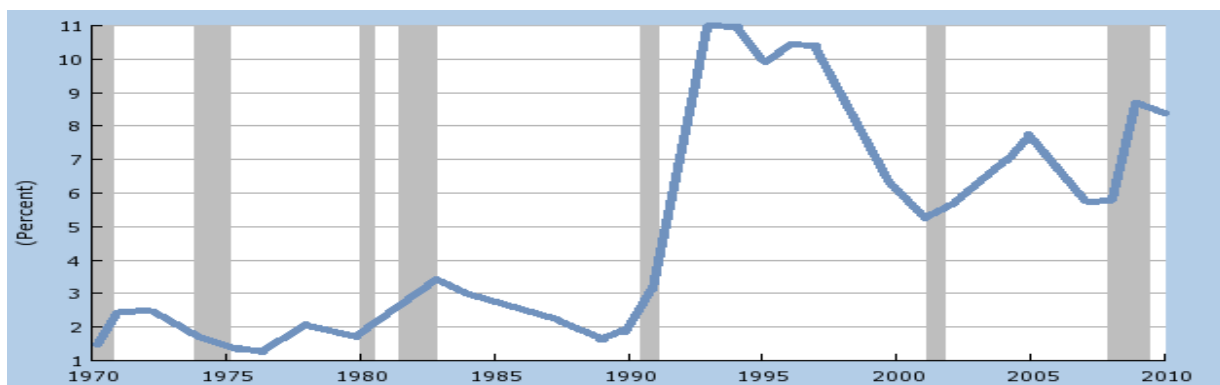
Zcela zřejmá je ve Švédsku podpora zaměstnanosti žen. Dnešní míra aktivity žen se příliš neliší od mužské. Míra ekonomické aktivity u mužů se snížila od roku 1960, zatímco přesně opačnou tendenci zaznamenala ekonomická aktivita žen, která vstoupila téměř o 40 %. V průběhu roku 1990 míra celkové aktivity klesla a to především v první dekádě. Míra ekonomické aktivity mužů poklesla z 85 % v roce 1990 na 77 % v roce 2001. Tak stejně byl zaznamenán pokles i u žen a to z původních 81 % v roce na zhruba 73% v roce 2001. Vývoj v nezaměstnanosti je znázorněn v grafech 4. 10 a 4. 11 a je patrný zcela rozdílný vývoj u obou pohlaví.

Graf č. 4. 10: Nezaměstnanost žen ve Švédsku 1970–2010

Zdroj: ECONOMIC RESEARCH. Adjusted unemployment rate fot women in Sweden [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <<http://research.stlouisfed.org/fred2/series/SWEURWNAA>>.

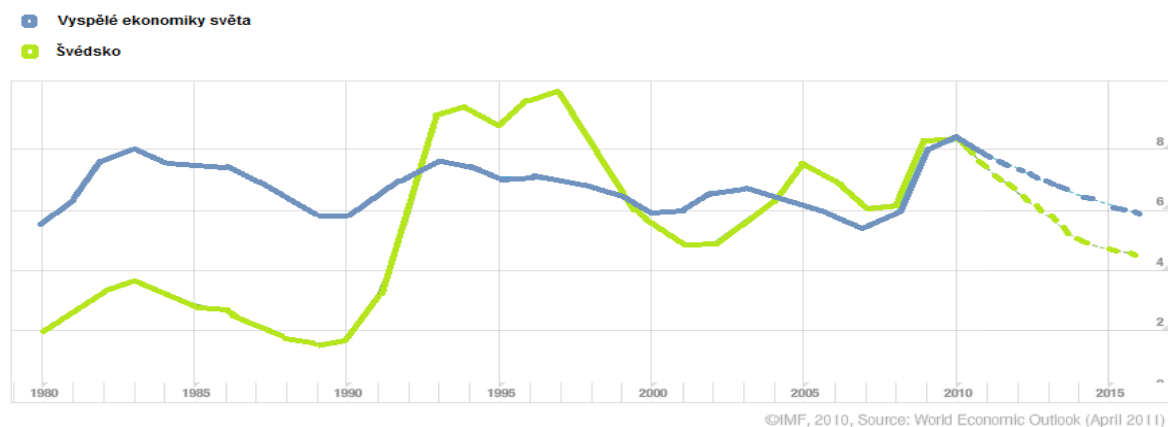
Graf č. 4. 11: Nezaměstnanost mužů ve Švédsku 1970–2010

Zdroj: ECONOMIC RESEARCH. Adjusted unemployment rate for men in Sweden [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <<http://research.stlouisfed.org/fred2/graph/%3Fs%255B1%255D%255Bid%255D%3DSWEURMNA>>.

Při srovnání vývoje nezaměstnanosti ve Švédsku s průměrem vyspělých ekonomik⁵⁷ byla tato míra až do krize na počátku 90. let nižší než v ostatních zemích. Dramatický nárůst nezaměstnanosti během hluboké recese na počátku 90. let byl doprovázen ostrým propadem v zaměstnanosti.

Graf 4. 12 : Vývoj nezaměstnanosti ve Švédsku a vyspělých ekonomikách světa, 1990–2015

Zdroj: INDEX MUNDI. Sweden unemployment rate [on-line]. 2010. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <www.indexmundi.com/sweden/unemployment_rate.html>.

V letech 1990–1994 zaměstnanost poklesla až o 12 %. Toto rychlé tempo ztracení práce bylo způsobeno jednak silným vlivem mezinárodní recese ve Švédsku a jednak širokou strukturální racionalizací všech sektorů ekonomiky. Následná obnova úrovně zaměstnanosti byla nevelká, takže se nezaměstnanost stále držela

⁵⁷ Kypr, Česká Republika, Německo, Dánsko, Španělsko, Francie, UK, Řecko, Irsko, Island, Izrael, Itálie, Japonsko, Korea, Lucembursko, Austrálie, Rakousko, Belgie, Malta, Holandsko, Norsko, Nový Zéland, Portugalsko, Singapur, Slovensko, Slovinsko, Švédsko, USA, Kanada, Švýcarsko, Hong Kong.

na vysoké úrovni. Ve skutečnosti až do přelomu let 1999 a 2000 nic nenasvědčovalo výraznému zlepšení situace v zaměstnanosti.

Teprve až v období 2000–2003 byl v důsledku silnějšího ekonomického růstu zaznamenán podstatnější nárůst zaměstnanosti, kdy se úroveň zaměstnanosti od roku 1997 zvýšila o 240 000 pracovních míst. V roce 2000 bylo zhruba 510 000 osob nezaměstnaných, z toho asi 200 000 bylo zapojeno do státních pracovních programů a 110 000 do speciálních vzdělávacích programů pro dospělé. Další nárůst míry nezaměstnanosti zapříčinila světová krize. V nynější době dochází k opětovnému obnovení ekonomiky a snížení nezaměstnanosti.

4.3 Podpora zaměstnanosti

Na politiku zaměstnanosti vyčlenilo Švédsko asi 3 % HNP, ačkoliv není tato hodnota vysoká, je vyšší než například v Německu (2 %) nebo USA (0,5 %). Především jsou programy zaměřovány na rozsáhlá školení při zaměstnání, pomocné práce ve veřejném sektoru, programy pro mládež atd..

4.3.1 Aktivní politika zaměstnanosti

Ve Švédsku existují jako součást kolektivních smluv tzv. dohody o přechodu povolání určené k podpoře pracovníků v případě nadbytečnosti. To je zvláště případ starších pracovníků a lidí s nízkou kvalifikací. Tyto dohody pomáhají lidem, kteří se stanou nadbytečnými, najít nová pracovní místa a lze je tedy považovat za doplněk veřejných služeb zaměstnanosti.

Pracovník prochází obdobím aktivního přechodu, které může začít v okamžiku, kdy dostane výpověď a v některých případech i dříve. Za určitých okolností dohody také poskytují finanční kompenzaci části příjmu, která přesahuje strop dávky v nezaměstnanosti. Kompenzaci lze také po omezenou dobu vyplácet zaměstnancům, kteří si najdou místo s nižší mzdou. Systém je financován platbami určitého procenta mzdového objemu členských podniků.

Proces přechodu je veden Radou pro jistotu zaměstnání, kterou vytvářejí strany dohody, spolu s nadbytečným pracovníkem. Podpůrnými opatřeními může být poradenství, změna profese, podpora při hledání místa, vzdělávání a školení, či podpora pracovníkům v samostatném podnikání. Nyní jsou tyto dohody v mnoha odvětvích a průzkumy ukazují, že mají dobrý účinek na individuální úrovni:

- 89 % zapojených pracovníků našlo stálé zaměstnání,
- 72 % dostává stejnou nebo vyšší mzdu ve srovnání s bývalým místem,
- 85 % našlo stejnou nebo lepší pozici,
- 43 % pracovníkům bylo 50 či více let,⁵⁸

4.3.2 Pasivní politika zaměstnanosti

Pojištění pro případ ztráty zaměstnání spravují fondy nezaměstnanosti, pod které spadají různé obory činnosti (podle povolání, odvětví apod.). Pojištění se vztahuje na zaměstnance a na osoby samostatně výdělečně činné. Některá specifická ustanovení se vztahují pouze na OSVČ. Podpora v nezaměstnanosti se poskytuje v podobě základní částky nebo dávky založené na příjmech.

Dávka v nezaměstnanosti založená na příjmech se vyplácí osobám, které se dobrovolně pojistily u fondu nezaměstnanosti nebo u doplňkového fondu nezaměstnanosti (fond ALFA). U fondu má právo pojištění každý, kdo splňuje podmínky uvedené ve stanovách fondu, pokud jde o výkon pracovní činnosti v rámci oboru, který fond spravuje, a to za podmínky, že odpracoval při nejmenším čtyři týdny za nepřetržité období pěti týdnů. V průměru, je třeba mít odpracováno při nejmenším 17 hodin týdně a obdobný počet hodin zachovat i v následujícím období.

Dávky v nezaměstnanosti vyplácí fond, u kterého je občan pojištěn. V případě osob, které nejsou zapsány u fondu nezaměstnanosti, vyplácí základní částku fond ALFA.

Pojištění pro případ nezaměstnanosti ve Švédsku je pojištění pro změnu okolností. Chce-li mít občan nárok na výhody musí aktivně hledat práci, být připraveni na dlouhé vzdálenosti od práce a ochotu se za prací přemístit nebo podstoupit rekvalifikaci. Pojištění je obecné a skládá se ze dvou částí – obecné základní pojištění (základní částka) a doplňkové příjmy související s pojištěním.

Základním požadavkem pro získání základního pojištění je, že uchazeč je zcela nebo z části nezaměstnaný, je schopen pracovat a pracuje nejméně tři hodiny

⁵⁸ GOETSCHY, J, The Nordic social models [on-line]. 1995. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <http://www.etui.org/research_fr/content/download/1721/10539/file/Goetschy.PDF>.

denně. Žadatel musí být také připravena přijmout práci, která je mu nabízena a být registrován jako uchazeč o zaměstnání u veřejné služby zaměstnanosti.⁵⁹

Fondy vznikají podle své působnosti v jednotlivých oblastech. Například zde patří:

Alfa Fond pojištění v nezaměstnanosti

Zajišťuje všechny zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Vyplácí dávky ze základní pevné částky pro ty, kteří dosud nejsou členy žádného fondu pojištění v nezaměstnanosti, stejně jako těm, kteří ztratili příjem z povolání a jsou členy fondu.

Fond pojištění v nezaměstnanosti pro servis a komunikace zaměstnanců

Pojišťuje zaměstnance v odvětvích, jako je železniční doprava, letecká a námořní dopravy, výstavba, provoz a údržbu silnic a železnic. Dále také státní zaměstnance v oblasti obrany, vězeňské a probační služby a ostatní státní orgány.

Fond pojištění v nezaměstnanosti elektrikářů

Zajišťuje oblasti jako stavební elektrikáři, zaměstnanci v podnicích s elektrickými rozvody, pracovníci v elektrárnách, rádio TV / električtí technici.

GS Fond pojištění v nezaměstnanosti

Pojišťuje zaměstnance v oblasti grafického zpracování, stejně jako v odvětví zpracování dřeva, lesnictví a související činnosti.

STS Fond pojištění v nezaměstnanosti

Pole působnosti tohoto fondu je omezena na osoby zaměstnávané ve státní správě, obcích, krajských úřadech či institucích, které poskytují veřejné služby plně nebo částečně financovány z daní či poplatků.

V nynější době počet Fondů přesahuje číslo 30 a jsou zaměřeny na nejrůznější obory ekonomiky⁶⁰.

⁵⁹ NORDIC. Unemployment benefits [on-line]. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <http://www.nordsoc.org/en/Sweden/Unemployment1/&rurl=translate.google.cz&usg=ALkJrhjDXX23tcOYHrIcRcHLFOm30_oLfg>.

⁶⁰ IAF. Roles in Sweden's Unemployment Benefits Scheme [on-line]. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <www.iaf.se/English/Roles-in-Swedens-Unemployment-Benefit-Scheme/>.

4.4 Švédský trh práce v průběhu krize

V roce 2006 došlo ke změnám ve Švédské vládě. Do centra vlády se dostal Fredrik Reinfeldt, pod jehož vedením došlo k mnoha reformám, mezi které patří i snižování nezaměstnanosti, zpřísnění pravidel pro vyplácení nemocenských dávek nebo snížení daní.

Díky proexportně orientované ekonomice a průmyslového mixu, byl dopad světové krize na švédskou ekonomiku markantnější, než v ostatních státech. Vývoj nezaměstnanosti a její značný nárůst je znatelný v grafu č. 4. 13. Švédská politika reagovala na dopad ekonomické krize zejména podporou plné zaměstnanosti a ochranou dobrých životních podmínek (státní sociální péče). Splnění tohoto cíle je závislé především na dobrém chodu veřejných financí. Vláda uvolnila na splnění těchto cílů finanční prostředky ve výši 13 miliard SEK, přičemž upřednostnila nárůst zaměstnanosti, zvýšení vzdělávání, zachování základních sociálních služeb, snížení následků hospodářské krize, redukce emisí a ochrana životního prostředí.

Graf č. 4. 13: Vývoj nezaměstnanosti ve Švédsku 2009–2011

Zdroj: TRADING ECONOMICS. Sweden unemployment rate [on-line]. 2011 [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <<http://www.tradingeconomics.com/sweden/unemployment-rate>>.

V posledních měsících došlo k viditelnému zlepšení situace na trhu práce. „V únoru dosáhl počet zaměstnaných osob ve věku 15–74 hodnoty 4 557 000 (\pm 34 000), což je nárůst u mužů i žen, a to celkem o 121 000 osob, od února 2010. Míra zaměstnanosti vzrostla o 1, 2 procentních bodů a dosáhla hodnoty 64, 6% a to v případě neupraveném o sezónní výkyvy a 65, 5% po úpravě. Podle údaje očištěného o sezónní výkyvy je zřejmé, že toto číslo je pozitivní.

Počet odpracovaných hodin se pohyboval okolo 152,7 milionů týdně, což je nárůst oproti únoru 2010 o 3, 4%. Počet nezaměstnaných pak dosáhl čísla 392 000, což je pokles o 55 000 osob oproti únoru roku 2011. Míra nezaměstnanosti poklesla o 1, 2 procentní body a to na hodnotu 7,9%. Nezaměstnanost tak ukazuje stále přetrvávající sestupný trend nezaměstnanosti u mužů i žen.“⁶¹

Shrnutí

Švédsko se řadí mezi státy s nižší mírou nezaměstnanosti, avšak díky své proexportní ekonomice, pociťuje krize ať už globálního měřítko nebo pouze v rámci EU znatelněji.

Švédská vláda si klade za cíl, vytvořit co největší počet míst a zajistit tak pracovní příležitosti pro všechny aktivní obyvatele. Dalším nedostatkem, který se snaží švédská vláda odstranit je diskriminace na trhu práce. Přestože je zákonem dáno, že stejná práce, musí být ohodnocena stejnou mzdou, rozdíly ve mzdách mužů a žen jsou zjevné. V posledních letech dochází k pomalému srovnávání jak pracovních příležitostí, tak i ve výši mezd, ale rozdíl je stále patrný.

V neposlední řadě se jeví jako problém na trhu práce změna struktury v nezaměstnanosti. V posledních letech dochází k zvyšování procenta nezaměstnanosti mužů oproti ženám, dále dochází ke změnám v nezaměstnanosti v rámci regionů, čímž jsou žadatele o práci nuceni přizpůsobovat se nastaveným podmínkám.

Aktivní i pasivní politika je zaměřena na nastavení co možná nejlepších podmínek pro obyvatele v případě, kdy přijdou o práci. Pojištění v nezaměstnanosti tvoří značně propracovanou síť, která má za cíl, udržet obyvatele na optimální životní úrovni, pokud se dostanou do situace ztráty zaměstnání.

⁶¹STATISTICS SWEDEN, Salary dispersion by level of education 2009 [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <www.scb.se/Pages/SubjectArea___2442.aspx>.

5 Závěr

Švédsko patřilo ještě ke konci 19. století mezi ekonomicky nejzaostalejší země Evropy. Díky hospodářskému rozvoji, který byl umožněn především pomoci pozdní industrializace, se ale rychle zařadilo mezi nejvyspělejší ekonomiky světa. Jeho hlavními předpoklady jsou negociační ekonomika, regulační politika a stát blahobytu. Rozsáhlým sociálním systémem v kombinaci se solidaristickým kolektivním vyjednáváním o mzdách byla v podstatě odstraněna chudoba a zajištěna životní úroveň odpovídající výkonnosti švédské ekonomiky pro téměř všechny obyvatele.

Předmětem bakalářské práce bylo analyzovat švédský model z pohledu politiky zaměstnanosti. Práce vycházela ze základních koncepcí hospodářské politiky a jejich aplikaci ve švédském modelu hospodářské politiky. Podstatou bylo stanovit teoretickou základnu pro samotnou analýzu, která se poté zabývá jednotlivými oblastmi politiky zaměstnanosti.

Důležitým aspektem ve švédském modelu je propracovanost veřejných služeb a snaha o dosažení co nejširšího sociálního a zdravotního zabezpečení. Výchozí myšlenkou je, že každý občan má právo na důstojný život. V tomto základním právu se skrývá právo na práci, ochranu zdraví a právo na vzdělání. Proto je systém švédských veřejných služeb tak rozsáhlý a lze o něm říci, že doprovází občana od „kolébky do hrobu“.

Stěžejní částí bakalářské práce bylo analyzovat situaci na švédském trhu práce. Z pohledu strany nabídky, se švédský trh práce potýká se základními problémy, jako jsou diskriminace žen na trhu práce, nerovnoměrnost v mzdové politice v jednotlivých krajích atd. Avšak tyto problémy nejsou specifické pouze pro švédský trh a nalezneme je i v okolních státech. Největší podíl švédského trhu práce zastupuje soukromý sektor a to jak v počtu zaměstnaných 69, 1 %, tak i v podílu mezd připadající na tento sektor celých 72, 3 %.

Z druhého pohledu a to ze strany poptávky, se Švédsko řadí mezi země s nižší mírou nezaměstnaností. V posledních letech dochází k změně ve struktuře nezaměstnaných, kdy větší procento nezaměstnanosti připadá na stranu mužské populace, ale švédská politika se snaží o co nejefektivnější využití aktivní a pasivní politiky a tím dosáhnout snížení celkové nezaměstnanosti.

V neposlední řadě byl důležitý vývoj nezaměstnanosti v době světové krize. Švédská vláda byla nucena zavést opatření na celkovou obnovu ekonomiky, jejíž hlavní část byla směřována právě na trh práce a jeho celkovou obnovu. Finanční pomoc, ve výši 13 miliard SEK byla určena především na podporu zaměstnanosti, vzdělání a odstranění celkových následků hospodářské krize.

6 Seznam zkratek

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OSN – Organizace spojených národů

HP – Hospodářská politika

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

EU – Evropská unie

Atd. – A tak dále

7 Zdroje

Literatura

GIDE, R.; RIST, CH. *Dějiny nauk národohospodářských*. Praha: 1928.

HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 362 s. ISBN: 978–80-7380–137-3.

HOLMAN, R. a kol. *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: C. H. Beck 1999. 544 s. ISBN: 80–7179-238–1.

KEYNESS, J. M. *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz*. Praha: Československá akademie věd. 1963. 388 s. 63/I-9.

KLIKOVÁ, CH.; KOTLÁN, I. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Ostrava: Sokrates, 2003. 275 s. ISBN: 80–86572-04–8.

KOTLÁN, I a kol. *Aplikovaná hospodářská politika*. Ostrava: Sokrates, 2001. ISBN: 80–86572-01–3.

PAULÍK, T.: *Teorie hospodářské politiky*. Karviná: OPF SU, 2000. ISBN: 80–72-48–098-7.

SLAMĚNÍK, I; VÝROST, J. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada. 2008. ISBN: 978–80-2471–428-8.

TOMEŠ, Z. a kolektiv. *Hospodářská politika 1900–2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN: 978–80-7400–002-7.

URBAN, L. *Praktická hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická. 1995. ISBN: 80-7079- 941- 2.

Domácí internetové zdroje

BUSINESS INFO. Pracovní podmínky v zemích EU/EHP: Švédsko [on-line]. 2010. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <www.businessinfo.cz/cz/clanek/svedsko/pracovni-podminky-v-svedsku/1000810/43169/?page=8>.

BUSINESSINFO. Švédsko: Finanční a daňový sektor [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-16]. Dostupný z WWW: <www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-financni-a-danovy-sektor/5/1000810/>.

BUSINESSINFO. Švédsko: Finanční a daňový sektor [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-16]. Dostupný z WWW: <www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-financni-a-danovy-sektor/5/1000810/>.

BUSINESSINFO. Pravidla pro podnikání ve Švédsku [on-line]. 2009. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <www.businessinfo.cz/cz/clanek/svedsko/pravidla-pro-podnikani-ve-svedsku/1000810/42848/>.

Kurzy měn [online]. [cit. 2011–5-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.kurzy-men.biz/graf-vyvoj-kurzu-rok-koruna-sek-euro-eur>>.

Zahraniční internetové zdroje

ECONOMIC RESEARCH. Adjusted unemployment in Sweden [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <<http://research.stlouisfed.org/fred2/series/SWEURAQS>>.

ECONOMIC RESEARCH. Adjusted unemployment rate fot men in Sweden [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <[http://research.stlouisfed.org/fred2/graph/%3Fs%255B1%255D%255Bid%255D%3DSWEUR MNA](http://research.stlouisfed.org/fred2/graph/%3Fs%255B1%255D%255Bid%255D%3DSWEUR%20MNA)>.

ECONOMIC RESEARCH. Adjusted unemployment rate fot women in Sweden [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <<http://research.stlouisfed.org/fred2/series/SWEURWNAA>>.

ECONOMIC RESEARCH. Women's Share of the Labor Force in Sweden [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-16]. Dostupný z WWW: <<http://research.stlouisfed.org/fred2/categories/32278>>.

EKONOMIKAFAKTA. Sociala avgifter [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/Arbetsgivaravgift/Sociala-avgifter/>>.

ENCYCLOPEDIA BRITANNICA. Welfare state [on-line]. 2011. [cit. 2011–3-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/639266/welfare-state>>.

EUROSTAT. Social protection [on-line]. 2000. [cit. 2011–4-12] Dostupné z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/social_protection/data/database>.

EVROPSKÁ KOMISE. Dávky v invaliditě [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/national_schemes_summaries/swe/2_04_cs.htm>.

GOETSCHY. J, The Nordic social models [on-line]. 1995. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <http://www.etui.org/research_fr/content/download/1721/10539/file/Goetschy.PDF>.

IAF. Roles in Sweden's Unemployment Benefits Scheme [on-line]. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <www.iaf.se/English/Roles-in-Swedens-Unemployment-Benefit-Scheme/>.

INDEX MUNDI. Sweden unemployment rate [on-line]. 2010. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <www.indexmundi.com/sweden/unemployment_rate.html>.

NORDIC. Family benefits [on-line]. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <www.sweden.se/eng/Home/Work/The-Swedish-system/Residence-based-benefits/Benefits-for-families-with-children/>.

NORDIC. Unemployment benefits [on-line]. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <<http://nordsoc.is/en/Sweden/Unemployment1/>>.

NORDIC. Unemployments benefits [on-line]. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <http://www.nordsoc.org/en/Sweden/Unemployment1/&usg=ALkJrhjDXX23tcOYHrlcRcHLFOm30_oLfg>.

OECD. *OECD Economic Surveys: Sweden 2008*. 2. vyd. [on-line] 2008. [cit. 2011–3-11]. Dostupný z WWW: <http://www.oecd.org/document/36/0,3343,en_33873108_33873822_41733540_1_1_1_1,00.html>.

OECD. *Taxonomy Wales: Country not efor Sweden* [on-line]. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <http://www.oecd.org/document/22/0,3746,en_2649_34533_45147862_1_1_1_1,00.html>.

REGERINGSKANSLIET. Financial family policy in Sweden [on-line]. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <www.sweden.gov.se/sb/d/12092>.

REGERINGSKANSLIET. Labour market policy [on-line]. 2004. [cit. 2011–5-5] Dostupný z WWW: <www.sweden.gov.se/sb/d/2192/a/19783>.

SPICKER, P. *An introduction to Social Polici* [on-line] 2011. [cit. 2011–3-12] Dostupný z WWW: <<http://www2.rgu.ac.uk/publicpolicy/introduction/wstate.htm>>.

STATISTICS SWEDEN, Avarage hourly wales by region 2009 [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

STATISTICS SWEDEN, Avarage mounthly wales by region 2009 [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

STATISTICS SWEDEN, Proportion of employees by sector [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-5] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

STATISTICS SWEDEN, Proportion of gross pay by sector [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-5] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

STATISTICS SWEDEN, Salary development, by sector, 1992–2009 [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-5] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

STATISTICS SWEDEN, Salary dispersion 1992–2009 [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

STATISTICS SWEDEN, Salary dispesion by level of education 2009 [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/SubjectArea____2441.aspx>.

STATISTICS SWEDEN. Population statistics [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-20]. Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/SubjectArea____2442.aspx>.

STATISTICS SWEDEN, The number of job openings in the private sector [on-line]. 2011. [cit. 2011–5-6] Dostupný z WWW: <http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____132984.aspx>.

SVERIGES RIGSDAG. Ledamöter & partier [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-20]. Dostupný z WWW: <http://www.riksdagen.se/templates/R_SubStartPage____272.aspx>.

SVERIGES RIGSDAG. Women in the Rigsdag [on-line] 2007. [cit. 2011–4-16]. Dostupný z WWW:< http://www.riksdagen.se/templates/R_Page____12595.aspx>.

SWEDEN. Benefits for families with children [on-line]. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <www.sweden.se/eng/Home/Work/The-Swedish-system/Residence-based-benefits/Benefits-for-families-with-children/>.

SWEDEN. The collective rights of employees [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.sweden.se/eng/Home/Work/Labor-market/Employee-rights/The-collective-rights-of-employees>>.

SWEDEN. Unemployment pay [on-line]. [cit. 2011–4-2]. Dostupný z WWW: <http://www.sweden.se/eng/Home/Work/The-Swedishsystem/Employment_based_benefits/Unemployment-pay/>.

SWEDEN. Working in Sweden [on-line]. 2011. [cit. 2011–4-12]. Dostupný z WWW: <www.sweden.se/eng/Home/Work/Labor-market/Employee-rights/>.

TRADING ECONOMICS. Sweden unemployment rate [on-line]. 2011 [cit. 2011–5-6]. Dostupný z WWW: <<http://www.tradingeconomics.com/sweden/unemployment-rate>>.

VYLDER,S. The Rise and Fall of the „ Swedish model“ [on-line]. 1996. [cit. 2011–3-11]. Dostupný z WWW: <http://hdr.undp.org/docs/publications/ocational_papers/oc26a.htm>.

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

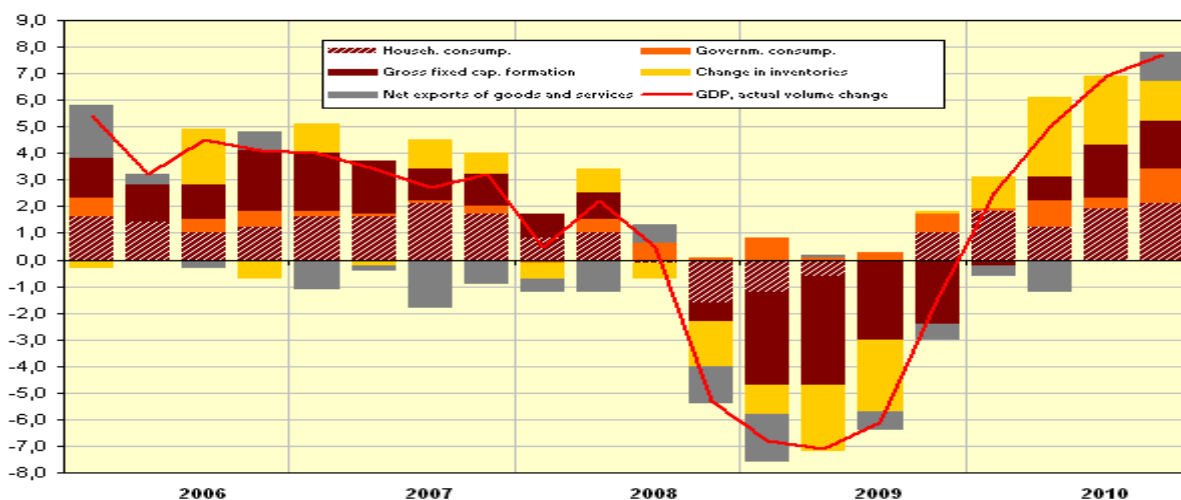
.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....

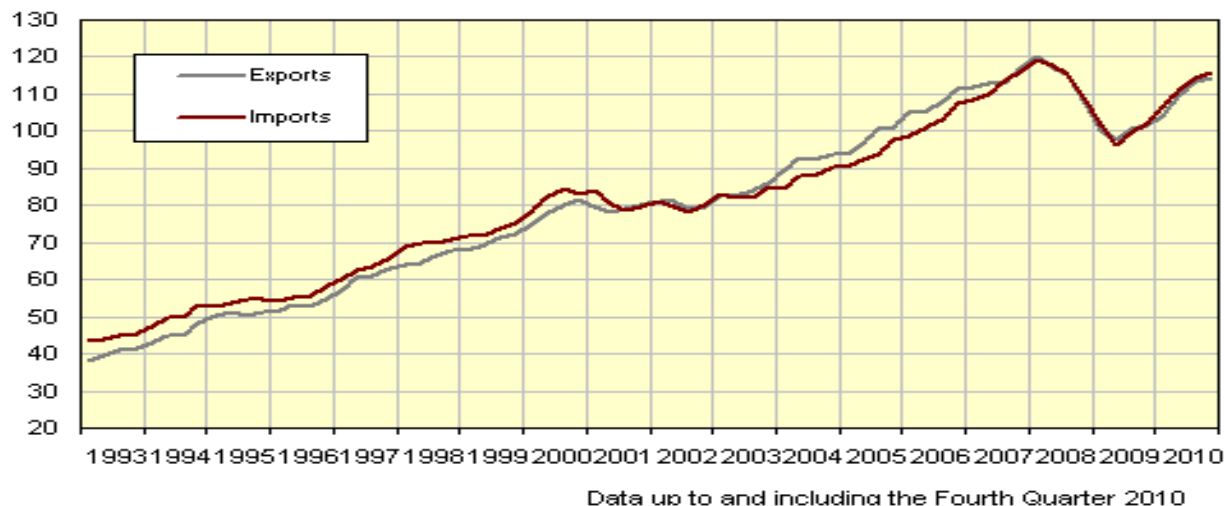
Seznam příloh

Příloha č. 1: Procentní změna GDP ve Švédsku 2006 – 2010

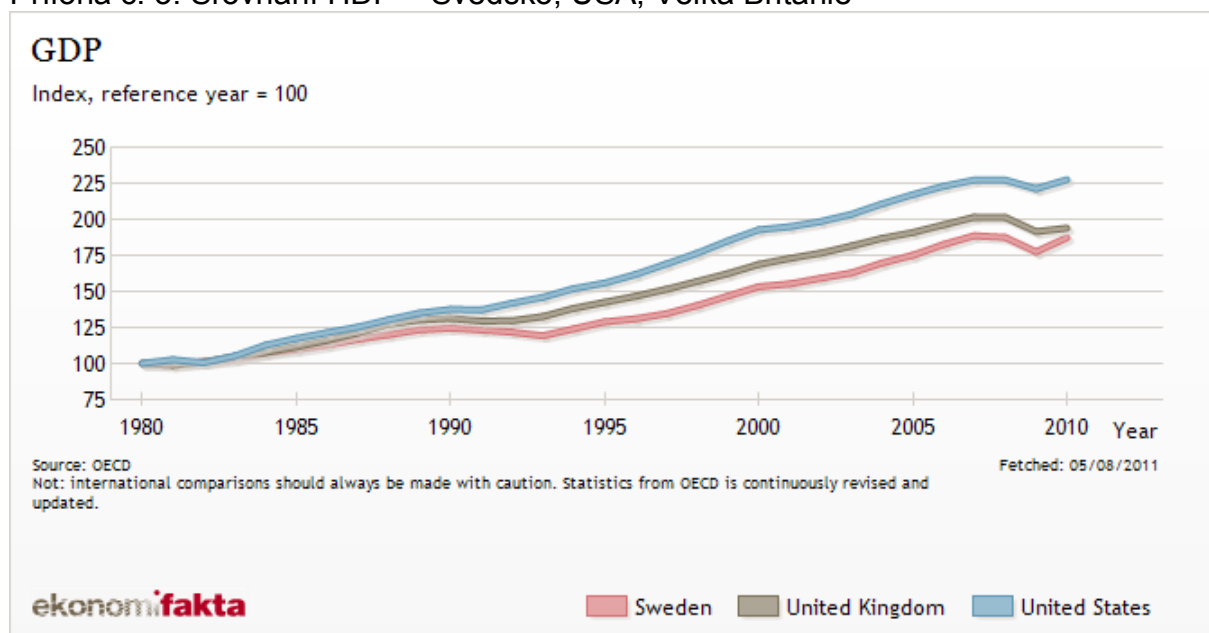
Zdroj: STATISTICS SWEDEN, Contributions to change in GDP, percentage units (q 2006-2010) [on-line]. 2011. [cit. 2011-5-5] Dostupný z WWW:< http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____219312.aspx>

Příloha č. 2: Export a import Švédska, 1993 – 2010

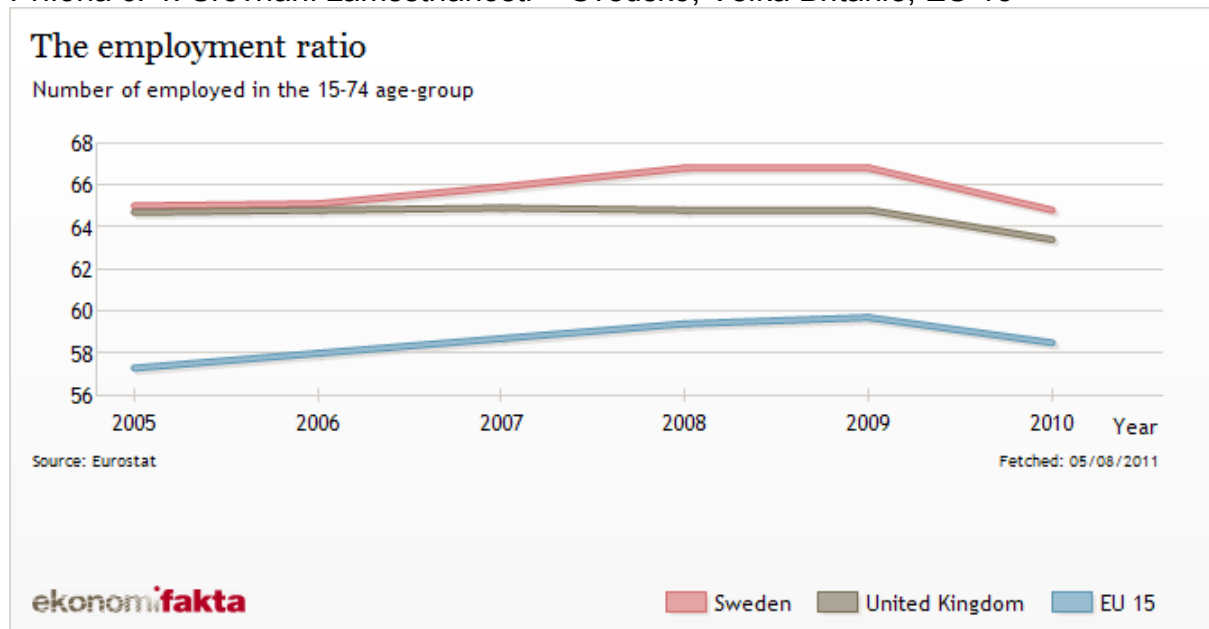
Zdroj: STATISTICS SWEDEN, Exports and imports of goods and services (q 1993-) [on-line]. 2011. [cit. 2011-5-5] Dostupný z WWW:< http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____219318.aspx>.

Příloha č. 3: Srovnání HDP – Švédsko, USA, Velká Británie

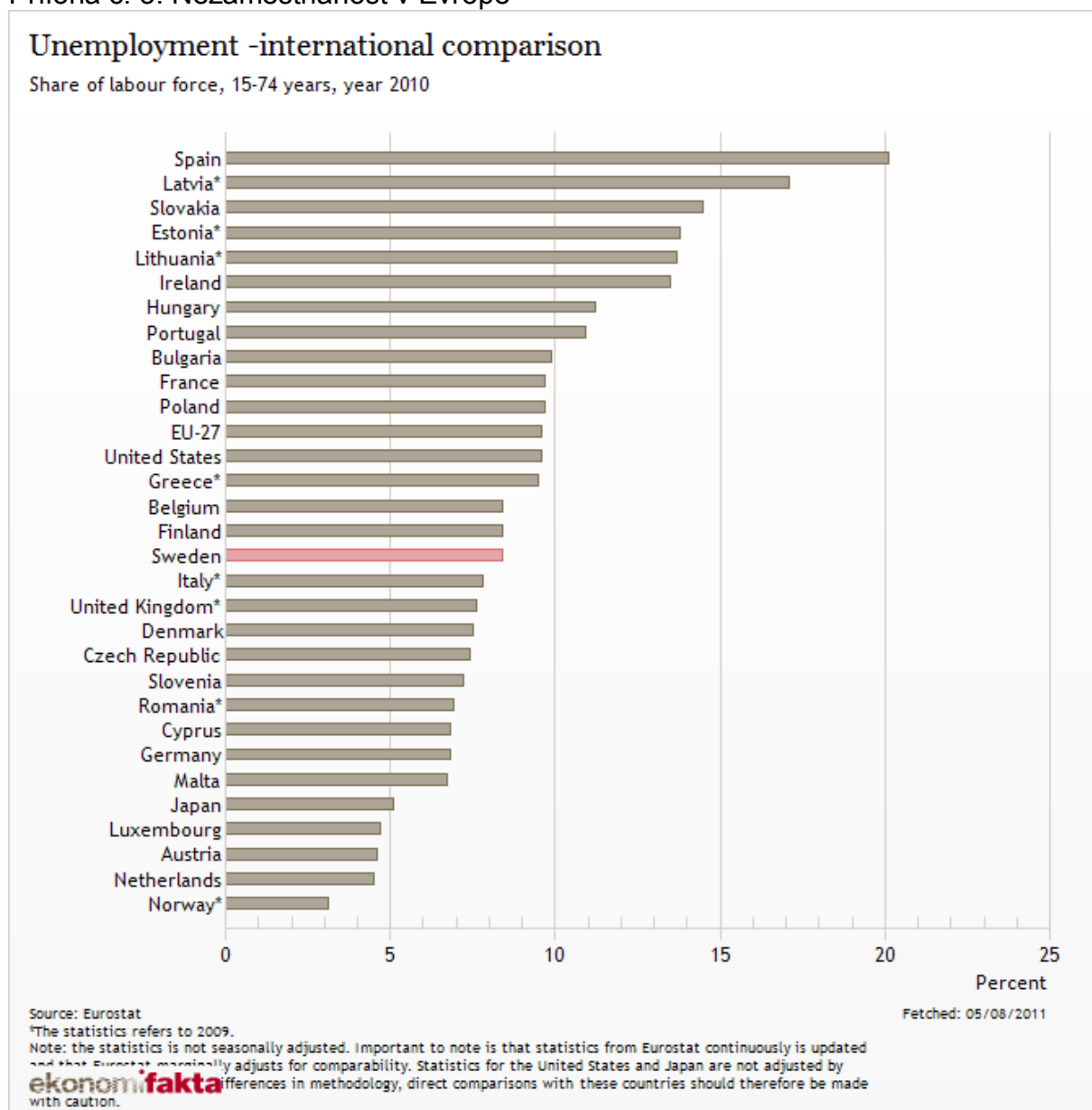
Zdroj: EKONOMIFAKTA, GDP [on-line]. 2011. [cit. 2011-5-5] Dostupný z WWW: <<http://www.ekonomifakta.se/en/Facts-and-figures/Economy/Economic-growth/GDP/?from51=1980&to51=2010&columns51=1,27,3,>>>.

Příloha č. 4: Srovnání zaměstnanosti – Švédsko, Velká Británie, EU 15

Zdroj: EKONOMIFAKTA, The employment ratio [on-line]. 2011. [cit. 2011-5-5] Dostupný z WWW: <<http://www.ekonomifakta.se/en/Facts-and-figures/The-Labour-market/Employment/The-employment-ratio-in-different-countries/?from135=&to135=&columns135=1,33,3,>>>.

Příloha č. 5: Nezaměstnanost v Evropě

Zdroj: EKONOMIFAKTA, Unemployment -international comparison [on-line]. 2011. [cit. 2011-5-5] Dostupný z WWW: <<http://www.ekonomifakta.se/en/Facts-and-figures/The-Labour-market/Unemployment/Unemployment1/>>.